

«Ήπειρο, αλλά για να σας θυμίσω πώς η 'Ιταλία για να γίνει ό,τι είναι αγωνίσθηκε αληθινά και αδιάκοπα για πολλά χρόνια, η 'Ιταλία για να γίνει ένα, πολέμησε, ξαναπολέμησε και πάλι πολέμησε, και δούλεψε και κοπίασε. Νά ένα μάθημα για σας, που ξεχάσατε πώς το άσημαντο αυτό κράτος που φτειασάτε δεν μπορεί παρά να είναι προσωρινό, και πώς δεν έπρεπε να ήσυχάσετε και να κοπροκυλιάζετε ως που να ενώσετε τη φυλή σας σ' ένα μεγάλο και δυνατό κράτος, σε μια Μεγάλη 'Ελλάδα. Πάρτε παράδειγμα τους 'Ιταλούς μου.

«Όπως είσθε, δε ζητε φυσιολογικά ούτε μπορούσατε να ζητε φυσιολογικά· και τούτο είναι φυσικό, γιατί απ' όλο το σώμα σας, μόλις ένα κομμάτι ξεσκαλώσατε, ενώ το περισσότερο μέρος μένει σκαλωμένο. Η ενότη μιας φυλής δεν είναι φαντασία, είναι αλήθεια αποδειγμένη· ούτε σβύνεται με γραμμές τεχνητές και σύντομα χαραγμένες από ξένους διπλωμάτες, σύμφωνα με τις πολιτικές τους ανάγκες και τα συμφέροντα. Καιρό να περιμένετε δεν έχετε. Όσο αναβάλλετε να κάνετε κάποιο στρατό αξιόμαχο, όσο δε νοιώθετε, αληθινά και όχι με λόγια, τους κινδύνους που πέν να σας καταπιούν και όσο δεν αγωνίζεσθε για να καταφέρετε την ένωση της φυλής σας, τόσο κερδίζουν καιρό οι έχθροι σας και καταφέρνουν εκείνοι ό,τι δεν καταφέρνετε σεις—τό δυνάμωμά τους, και το ξεσκαλωμα των δούλων. Είσθε τυραννισμένοι, οι τωρινοί 'Ελληνες όλοι, το βλέπω· ούτε μπορείτε να είσθε ευχαριστημένοι, όσο και αν ζητε, ιδιωτικά, καλώς. Σας βασανίζει ένας εφιάλτης γιατί δεν τελειώσατε την αποστολή σας, γιατί δεν περιμαζέψατε το έθνος σας σ' ένα μεγάλο κράτος. Πρέπει να το κάμνετε αυτό, γιατί δίχως αυτό θα είσθε πάντα τυραννισμένοι. Είναι ένα βάρος και ένα βάσανο που πρέπει να το ξεφορτωθίτε για να ήσυχάσετε και να ζητε ευχαριστημένοι. Και άφρησ που είναι βάρος και βάσανο αυτό που σας πλάκονει, αλλά και τίποτε άλλο, τίποτε καλό δεν μπορείτε να πλάσετε ως που να ξεφορτωθίτε το βάρος αυτό. Προτού να γίνετε ένα όλοι οι 'Ελληνες, δεν έχετε καιρό ούτε για θέατρο, ούτε για τέχνη, ούτε για πανηγύρια (όλυμπιακούς αγώνες διεθνείς) ούτε μπορείτε να γεννήσετε δική σας τέχνη, όσο είσθε έτσι κομματιασμένοι και κακομοιριασμένοι. Μόνο κλεψιές από ξένους μπορείτε να καταφέρετε, και αυτές μισές και άναποδες. Πρώτα να κάνετε το έθνος σας και έπειτα τερνεύετε τη γλώσσα σας, και πλάθετε

την τέχνη σας, και χτίζετε τα θεάτρά σας και γίνεσθε φιλόθρωποι, φιλόζωοι και φιλόδεντροι, με νοσοκομεία, φθισιατρεία και ζωολογικούς κήπους.

«Γιατί παρατήρησα ένα πράμα που κάνει αίσθηση στον καθένα άμα πηγαίνει σ' ελληνικά μέρη· έχετε πάρα πολλά σπίτια για τους άρρωστους της φυλής σας. Πάει να πιστέψω κανείς πώς η θρησκεία σας είναι ή λατρεία των ήρωων—και των πεθαμένων, γιατί και οι πεθαμένοι σας έχουν μεγάλα μνήματα, σαν του Φιλόπαπου, και μεγαλύτερα μάλιστα. Έπειδή ως τόσο θα μου πείτε πώς έχετε όμως και πολλά σχολεία και είναι να χτίζετε και άλλο ένα πανεπιστήμιο, σας άπαντώ πώς οι επιστήμονες είναι φριχτή άρρώστια και πώς τα σχολεία σας δεν αξίζουν τίποτε γιατί αντί ν' άνοιξουν το μυαλό, και να βγάζουν ανθρώπους ελεύθερους, δηλαδή ανθρώπους με χαρακτήρα, δηλαδή ανθρώπους—σκοτίζουν το μυαλό και σκοτώνουν την αυτοδουλία και βγάζουν θεισθήρες, ραγιαδες και σκλάβους. Σας μιλώ σά φίλος σας, δηλαδή άυστηρά και ξάστερα, γιατί μ' άρρίσει να λέω ό,τι στοχάζομαι.

«Λοιπόν ως αφήσουμε αυτά. Σας χρειάζεται τώρα μια προσπάθεια άρκετή, για να ενώθιτε, όχι περισσότερη. Και η 'Ελληνική επανάσταση του 1821 ήταν προσπάθεια κοντή και προσωρινή, έφτά όχτώ χρονών προσπάθεια (δε λογαριάζω την προετοιμασία που βέβαια χρειάστηκε περισσότερον καιρό).

«Νά σκοπός μιας ζωής! Νά δουλέψω κανείς, να πολεμήσω για την ένωση της φυλής του. Νά ένα ιδανικό 'Ελληνικό—άφου γυρεύουν ιδανικά μερικοί—ή ένωση της 'Ελληνικής φυλής. Άς λάμψη πάλι σ' όλων των 'Ελλήνων τα μάτια—ελεύθερων και δούλων, και ως τους ήλεκτρίση, ως τους ξεσηκώσει όλους.

«Και σας προτείνω ένα σύμβολο, έσως τους ελεύθερους 'Ελληνες· σας το λέω στην έπίσημή σας γλώσσα γιατί θα έβριζε να το κάνει σημαία το κράτος σας το άσημαντο· «Άπελευθέρωσις των «Έλευθέρων» 'Ελλήνων διά του έγώνου υπέρ άπελευθέρωσης των «Υποδούλων» 'Ελλήνων». Και σας προτείνω σ' όλους τους 'Ελληνες, σά φίλος, το σύμβολο «Ένωσις ή θάνατος» γιατί, μα την αλήθεια, δεν αξίζετε να ζητε αν σας φτάνει ή φοβερή μετρίότητά σας. Έξόν αν σας άρρίσει να γίνετε σαν τους 'Εβραίους έρημοσπίτες και πλούσιοι κοσμοπολίτες. Δεν το πιστεύω όμως 'Ελπίζω πώς είσθε κάτι καλύτερο από τους 'Εβραίους, και ή δίψα του χρυσού δεν είναι ή μόνη σας φιλοδοξία. Τι όλιγόαρκεια που

δείχνει ή δίψα του χρυσού! και τί μετρίότητά!

«Και για ν' άρχίσετε σας συμβουλεύω τα εξής·
«1) Νά φτιάξετε μιαν ώρα άρχήτερα στρατό—μέ κάθε θυσία.

«2) Νά εξακολουθήσετε τον πόλεμό σας με τους Σλαύους στη Μακεδονία, ό,τι και αν σας πούν οι Μεγάλοι της Γης. (Τους Μεγάλους της Γης να μην τους άκούετε πολύ πολύ, ή μάλλον ποτέ να μη θυσιάζετε το παραμικρότερο από τα έθνικά σας συμφέροντα στα συμφέροντα ξένων όσο μεγάλοι και αν είναι. Τότε θα σας σεβασθούν οι Μεγάλοι και όλος ο κόσμος. Πρέπει να έχετε μια θέληση έθνική που να μην έπηρεάζεται α ό τίποτε, παρά να πηγαίνει πάντα ίσα στο σκοπό της, όπως το βόλι στο σημάδι. Και δικός σας σκοπός και σημάδι είναι ή Ένωσις της φυλής σας). Ο πόλεμος αυτός, κοντά στα άλλα, ελευθερώνει και μερικούς ελεύθερους 'Ελληνες από την ψευτιά και την παραλυσία που τους δέρνει. (1) άγώνας είναι σχολείο ελευθερίας όπου οι ψευτικοί άνθρωποι γίνονται άνθρωποι αληθινοί—έντρες. Τον πόλεμο αυτόν όμως να το κάνετε γενικώτερο—άγωνα για το ξεσκαλωμα των υποδούλων—δουλεϊά και πόλεμο για την ένωση της φυλής.

«3) Ο πόλεμος άραγε είναι το μόνο σχολείο που πρέπει να υπάρχει; Όχι. Είναι ένα από τα σχολεία. Το άλλο είναι ένα σχολείο που φανταζομαι πως σας χρειάζεται, ένα σχολείο που να βγάζη δασκάλους—άνθρώπους, που να καθαρίζουν τα μυαλά μερικών 'Ελλήνων (εκείνων ίσα ίσα που θα διδάξουν και θα μορφώνουν τα παιδιά σας) από τα βάρη τα περιττά και τα υπερδέματα που τους φόρτωσε ή σχολαστικισμός, ή τυφλοαρχ, ή στενοκεφαλιά των διδασκάλων ως τώρα. Σας παραγγεμίζουν το νου με πολυπραγμοσύνη, σας ταραλούν το νου με άηδίες, σας σκοτίζουν, σας παραχλίζουν, σας σκοτώνουν τη σκέψη, σας αποδρακόνουν, σας τυφλώνουν.

«Και σας συμβουλεύω ούτε το σχολείο του πολέμου ν' αφήσετε, ούτε το σιγνώτερο· μα δυνατό διδασκαλείο, που έχει μακρυνότερα τα αποτελέσματά. Πρέπει και τα δυό να «λειτουργούν» άντάμα, κοντά κοντά. Η ζωή του έθνους και οι κίνδυνοι του έθνους δεν μπορούν να σταματήσουν και να προσημεινουν ως που να μαρρωθούν οι καλοί δάσκαλοι που θα πλάσουν τα παιδιά σας, δίνοντάς τους λίγες γνώσεις αλλά καθαρό μυαλό και μάτι και δυνατό χαρακτήρα. Άλλα ούτε και φτάνει, για να λυτρωθί το έθνος σας, ή πρόχειρος πόλεμος με τους ξένους και

ΨΥΧΑΡΗΣ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ *

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΒ'.

Κύζλον ήλιου.

Ο Άντρεάς άποχαιρέτησε την Κατινούλα, τρίτη, δεκατρείς του Σταβρού, τάπόμεμα. Όσο λίγη δύναμη κι αν είχε άκόμη, βασιλιότανε ή καχημένη να μην κλάψη. Κι ό ίδιος έννοιωθε δυό τρία δάκρια που του καίγανε τα βλέφαρά του. Θυμότανε την Όλια που έμεινε τόσο καιρό άρρώστη μακριά του και βρωτούσε τον έαφτό του αν έκανε καλά και πάλι να παραιτήση άλλη άρρώστη μονάχη. Της έτοιμάσα, προτού άνεβή στο τραίνο, ένα γραμματάκι, να της το πানে, στα θα είτανε πια φεβγάτος, το βράδι, την ώρα του φαγιού της, όπου συνήθιζε κ' έργότανε να διασκεδάση με την έρεζή του. Είχε φέρει

την παραμονή από την Κερμαρία μια φιληνάδα της Κατινούλας να της κάνει συντροφιά, όπως γυρίση στο Χαμονοκόρφι κ' έπειτα μαζί τους στο Παρίσι. Δηλαδή το στοχάστηκε από ή Άννα, πώς έπρεπε να βρεθί κανείς πλάγι της στην Κλινική, γιατί με το γυναικίσιο της το άίστημα και μ' όλη τη άφερμαδά της, στάθηκε ή Άννα πιο πραχτική από τον Άντρέα, που άλλη άφερμαδά, ή πλάνη, δεν τον άφινε φαίνεται να συλλογιστή για τόσο άπλό πράμα. Και τόντις πολύ τους χρησίμεψε ή Άγγελική—τέτοιο τόνομα της φιληνάδας. Έστειλε κάθε μέρα τελέγραφο, κάθε μέρα έγραφε στην Άντρεά να τον πληροφορήση, να του πη τις θερμοκρασίες, να του πη και για άλλα. Για άλλα, δυσκολεβότανε ή δύστυχη Άγγελική, που δεν έμοιαζε άκόμη μαθημένη στους όρους της Κλινικής. Ο κ. Σεβιλας, ή νοσοκόμα, ή Άντρεάς, τώρα και ή Κατινούλα μιλούσανε για τάμλιχτα, δίχως να προσέχουνε κανε, σά να μιλούσανε για κρασί και νερό—που το δίφτερο σέ μάς είναι δά και κυριολεξία. Συφώνησε λοιπόν ή Άντρεάς με την Άγγελική, να του λήη τί λογής είτανε οι λειτουργίες εκείνες οι περίφημες, άφου ξέρει κ' ή γιατρική για τις σωματικές μας λειτουργίες. Άμα το προσδιορίση κιόλας πώς ή λει-

τουργία σου από το σημαίνει, κατάλαβες. Κ' έτσι τα βόλεσε πια ή άγαθή μας ή Άγγελική, που την περιγλούσε κάποτες για την περίσσια την άγάτης της ή Κατινούλα.

Οι θερμοκρασίες άρχισαν να πηγαίνανε από τις δεκαπέντε του Σταβρού ως τις έξη του Άη Δημήτρη 37°2 (το βράδι), 37°7, 37°2, 37°—37°5 (πρωί και βράδι), 37°, 37°—37°5, 37°—37°1, 37°—37°5, 37°2, 37°—37°, 37°—37°, 37°—37°2, 37°—37°, 37°1—37°2, 37°—37°5, 37°5—37°2, 37°—37°2, 37°—37°5, 37° (το πρωί), 37°4 (το βράδι), 37°1 (το πρωί). Εκεί τέλειωνε ή Άγγελική, αν και δεν έμελλε να φύγη από το Μπ... με την Κατινούλα πριν από τις έννιά του Άη Δημήτρη. Να πούμε την αλήθεια, τόχαινε και να ξεχάση. Άκριβολογίες με γυρέζες. Νά, τρώει, πίνει, κοιμάται το κορίτσι. Παχαίνει μάλιστα. Τι σημαίνει μια θερμοκρασία; Μά κ' ή νοσοκόμα δηλαδή τη θερμομετρούσε κάποτες ύστερις από το φαγι της, άπάνω στη χώνεψη κ' έτσι άνέβαινε το βράδι ως τους 37°5. Δεν κρατούσε φαίνεται και το θερμομέτρο τον καιρό που έπρεπε· δεν άπόσωνε τα πέντε λεφτά· ένα δυό, και τέλειωσε· τόβαζε και το τραβούσε. Μία φορά πάλι έφταιζε ή πόστα ή πιο σωστά ή σιδερό-

* Η άρχή του στο 228 φύλλο.

τὸ πρόχειρο μπάλωμα κάθε πληγῆς πού σας καταφέρνουν οἱ βάρβαροι (ὅπως, ἄς πούμε, στή Μακεδονία τώρα). Χρειάζεται καὶ τὸ διδασκαλεῖο γιὰ νὰ διπλοθεμελιωθῇ μιὰ δυνατώτερη κινούρια γενιά.

«Λοιπὸν, γιὰ νὰ τελειώνω—ἐπειδὴ τὸ ζήτημα καταντᾷ κάπως σοβαρὸ καὶ εἶναι κίνδυνος νὰ παρεξηγήσουν τὰ λόγια μου οἱ σύμμαχοί μου καὶ οἱ ἐχθροί μου—σὰς συμβουλεύω, μὲ κοντολογία, νὰ βαλθῇ ἀμέσως τὸ ἀσήμεριον κράτος σας νὰ εἰσιμάσῃ σιγαλὸ (τίποτε ἄλλο), νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν ἀγῶνα σας σὺν ἀλότρωτο Ἑλληνισμῷ, νὰ τότε συστηματοποιήσῃτε καὶ νὰ τότε γενικέψετε, καὶ τέλος νὰ φτιάσετε, οἱ καλλίτεροι τῆς φυλῆς σας (ὅχι δασκάλοι, παρὰ ἄλλοι Ἕλληνες ἀνοικτομάτες καὶ δουλευτάδες) τὸ διδασκαλεῖο πού φαντάζομαι.

Καὶ φωνάζω Ζήτω ἡ Ἑλληνικὴ Φυλὴ, ἀλλὰ μὲ τὸν ὅρο νὰ ζήσῃ ὅπως ἀξίζει νὰ ζοῦν τὰ ἔθνη!»

Ἐγὼ μὲ μεγάλη χλασὴ, ἄλλοι φώναζαν «Ζήτω» νομίζοντας πὺς ὁ ξένος Βασιλεὺς εἶπε πὺς θὰ μᾶς δώσῃ τὴν Ἡπειρο, ἄλλοι ρωτοῦσαν τί εἶχε πῆ, ἀλλὰ ὡς τόσο φώναζαν καὶ αὐτοὶ «Ζήτω», ἄλλοι μουρμούριζαν «Δὲν κάθεται στ' αἶμα του καὶ αὐτὸς ὁ ξένος», ἄλλοι σὺναινεῖν ἀπογοητευμένοι, γιὰτὶ ἐνωίσαν πὺς ἐπρεπε νὰ δουλέψουν καὶ πὺς ὁ ξένος Βασιλεὺς τοὺς εἶπε πὺς οἱ Ἕλληνες λατρεύουν τοὺς ἄρρωστους καὶ τοὺς πεθαμένους καὶ ζοῦν παρηγοριζόμενοι μὲ τὴν παροιμία «Πῶς πῆτα νὰ σὲ φάω». Ὅλοι κουνιούνταν καὶ σπρώχνονταν καὶ ἔκαναν κατὰ τὴν πόρτα τοῦ Σταδίου γιὰ νὰ δοῦν καλλίτερα τοὺς Βασιλεῖδες πού θὰ περνοῦσαν.

ΣΚΟΡΙΠΙΟΣ

ΛΗΘΙ ΤΟΥΣ «ΒΕΚΙΟΥΣ ΣΤΑ ΝΕΡΑ»

ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΟ ΧΙΟΝΙ

Μὲς στὴ λακκία ἐνὸς βράχου ἀνέγκυτο κρύβει τὴν ἀσπρὴν του θωριά μιὰ χούφτα χιόνι. Μονάχο ἀπλώνει γύρω τὶς κρυάδες του καὶ τὸ γαλάζιον οὐρανὸ κοιτάζει ἐπάνω του. Πού τὸν γελάει καὶ τὸ πληγώνει.

Τῆς συννεφιάς παιδί καὶ τῆς κακοκαιρίας. Μὲ τὸ μέγανον ἥλιο αὐτὸ παλεῖται. Μικρὸ, μὰ κι ἀσπρὸ, ὀλίγο, μὰ περῆσαν. Τούρχειται σύντροφος καμμιὰ φορὰ ὁ βορριάς. Καὶ κάποιου σὺννεφου δίκιος τὴν ἁερνεύει.

Οἱ πρώτες πρασινάδες γύρω του γελοῦν. Καὶ τὸ κορμὶ τὸ μεταξένιο του τρυπᾷνε

δρομος, γιὰ τοὺς 37⁰⁷ τοὺς βραδινούς. Πάντα ἡ καλὴ μας ἡ σιδηροδρομικὴ Ἑταιρεία, μὲς τῷ φέρνῃ ὅλα τὰ γαλῶνα, γιὰτὶ ἅμα τὸ τραῖνο ἀργεῖτε, ἀργεῖτε καὶ ἡ ἀλληλογραφία. Οἱ ἀββαστοὶ ὅμως θέλουνε ἀδιάκοπη καὶ ταχυτὴν παραγορία. Ἐνὰ γράμμα γι' ἄφοτος θὰ πῆ συχνὰ ὕψεια. Ἡ Κατινούλα, πού ἀκόμη καὶ στὰ τέλια τῆς διαμονῆς της ἐκεῖ κάτω, εἶχε τὰ νύκτα τῆς ἐρεθισμένα σὲ βαθμὸ νὰ σπᾷσῃ στὰ κλάματα, μαθαίνοντας πὺς ἡ Ἄννα δὲν ἀδειαίε, ὅπως σκόπευε, νὰρθῇ νὰ τῇ δῇ στὴν Κλινικὴ της, ἡ Κατινούλα πρόσμενε τὰ γράμματα σὰ νὰ πρόσμενε ἀέρα, σὰ νὰ πρόσμενε κάτι τοῦ σπιτιοῦ, ἕνα χαμόγελο τῆς Μαιρίτας, ἕνα λόγο τῆς Ἄννας, μιὰ καλημέρα τοῦ Ἀντρέα, τῆς Ὀλίας ἕνα θυμητό. Δὲ λάβαινε τίποτε καὶ φανταζότανε πὺς πὺς χάλασε τὸ Χαμονοκέρφι, πὺς τὴν ἀληθμονόσανε, πὺς εἶναι μαζί τῆς θυμωμένοι, ἐπειδὴ βαστᾷ χρόνις ἡ ἀββαστία. ἐπειδὴ κοστίζει καὶ παράδες. Τὸ λοιπὸν θερμοκρασία.

Μιὰ φορὰ ἔφταιξε καὶ ὁ Ἀντρέας. Εἶχε τηλεγραφῆσαι τῆς Βιχτώριας σὺς δεκαπέντε τοῦ Σταβροῦ νὰ δῇν ἀφτὴ τὰ γράμματα στὴν Κατινούλα, καὶ ὅταν ἡ Βιχτώρια εἶτανε τὸ προῖ μὲ τὸν γιαντὸ, ἀπᾶνω, γιὰ κανένα χειρουργεῖο, προτοῦ περάσῃ ὁ γραμματὴς ἀπὸ τὴν Κλινικὴ, τῆς τῷ φέρνῃ μόνον τὰ πόγε-

Κάμποδες λόγους πράσινες καὶ τρυφερές. Μὰ αὐτὸ προβάλλει πάντα ἀσπράδες κρυερές. Σὲ ὅλα πού τὸ μισοῦν καὶ τὸ χτυπᾷνε.

Πάλεψε, ἀγνὸ μου χιόνι, πάλεψε μικρὸ, Μὲς στὴν κρυάδα βάστα τὴν ψυχὴ σου. Καὶ τὴ λευκὴ χαρὰ σου, τὴν παρὰμερην: Κάπου κρατᾷ βαθύτερα ἢ ζωούλα σου. Κ' ἔχει κάποια ἄλλη νιότη ἢ δύναμή σου.

Μάρτης 1905.

ΜΗΤΣΗΣ ΚΑΛΑΜΑΣ

ΚΑΛΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΔΙΑΒΑΣΜΑ (*)

Φίλε κύριε Τσουρουκτούλου,

Πολὺ σημαντικὸ μού φάνηκε πού ἡ ἀξιότιμη φημερίδα σας ἀνοίξε συζήτηση γιὰ τὸ ζήτημα τὸ γλωσσικόν. Πιὸ σπουδαῖο ζήτημα, πὺς ἔθνος δὲν ὑπάρχει, ἀφοῦ ἡ κυριώτερη ἀνάγκη γιὰ ἕνα ἔθνος εἶναι ἴσα ἴσα νύχρη μιὰ γλώσσα ἐθνικὴ, δηλαδὴ μιὰ γλώσσα πού νὰ μπορῇ ὁ καθένας, ὁ πλούσιος καὶ ὁ πτωχός, ὁ μικρὸς καὶ ὁ μεγάλος, νὰ τῇ μαθαίνου, νὰ τῇ μιλοῦν, νὰ τῇ διαβάζουν καὶ νὰ τῇ γράφουν. Ἀφτὸ θὰ πῇ γλώσσα, καὶ κοντὰ στοῦ πού ἡ καθαρῆς δὲν τὸ κατάφερε νὰ εἶναι γλώσσα γενικὴ, ἐπειδὴ καθε φρόνιμος ἄνθρωπος θὰ μού τὸ μολογήσῃ πὺς τὴν καθαρῆς κανένας δὲν τῇ μιλεῖ, ἂν καὶ πολλοὶ τῇ γράφουν. Ἀρχὴ ὅμως καὶ ἀπαράβατος ὁρος κάθε γλώσσας, πρῶτα πρῶτα νὰ μιλιέται.

Μὰ δὲν ἔρχομαι σήμερ νὰ συζητήσω. Ἐρχομαι μόνον δυὸ λόγια νὰ σὰς πῶ. Ἄλλου, δηλαδὴ σὲ κάμποσα βιβλία μου, τὸ συζητήσα, τὸ ξέτασα, τὸ ξεδιάλιστα τὸ ζήτημα, καὶ γιὰ τὰ βιβλία μου ἀφτὰ θέλω νὰ σὰς μιλήσω. Γιὰ τὰ βιβλία τὰ δικὰ μου, ὅχι. Γιὰ τὰ βιβλία τὰ δικὰ μας. Γράψαμε ἀπειρα. Γράψαμε τόσο πού ἂν πιᾷσῃ κανεὶς νὰ τὰ διαβάσῃ, θὰ δῇ μέσα πὺς εἶναι τὸ ζήτημα, τὶ λέν ἐναντίον μας, τί λέμε μεις, καὶ θὰ καταλάβῃ ποιὸς ἔχει δίκιο, γιὰτὶ κανένα ἐπιχειρημα θαρρὸ δὲν ἀφῆσαμε πού νὰ μὴν τοῦ δώσῃμ τὴν χρειαζόμενη καὶ ἀποφασιστικὴ ἀπάντησιν.

Θέλω λοιπὸν τοὺς ἀναγνώστες σας νὰ παρακαλέσω καὶ κεινοὺς πού θὰ πάρουν μέρος στὴ σπουδαία τὴ συζήτηση, μιὰ διπλὴ χάρη νὰ μᾶς κάμουν.

*) Δημοσιεύθηκε στὴν «Ἡμερησία» τῆς Σμύρνης, ἡμερ. 41^η, σελ. 1. στήλ. 3—4.

Πρῶτα νὰ μᾶς διαβάσουν. Τὸ διαβασμα πάντα ὠφέλιμο. Μὰ καὶ σωστὸ νὰ διαβάζονται τὰ βιβλία πού πολεμοῦμε. Τὰ διαβάζουμε ὅλα ἐμεῖς, τὰ βιβλία πού γράφονται γιὰ νὰ μᾶς χτυπήσουν. Μάλιστα ἐγὼ διαβάζω καὶ τὶς βρισιές. Δίκιο νὰ διαβάζουν οἱ ἄλλοι καὶ τοὺς λόγους μας γιὰ ἕνα τέτοιο ζήτημα. Δὲν ξέρει κανεὶς, δὲν τὸ ὑποψιάζεται τί βγαίνει ἀπὸ ἕνα διαβασμα. Μοῦ ἔρχονται πολλὰ γράμματα, καὶ τὰ πὺς ἀγαπημένα μου εἶναι κείνα πού μού γράφουνε κάτι ὀχτροὶ, νὰ μού ποῦνε. «Ἀχ! Ψυχάρη μου, νὰ μὲ συμπαθήσῃς. Σ' ἔβρισα, προδότη σὲ εἶπα. Ἐπειτα σὲ διαβάσα. Εἶμαι δικός σου, δικός σου καὶ τῆς Ἰδέας, γιὰ πάντα».

Τὸ δέφτερό μου τὸ παρακάλιο εἶναι γιὰ τὴν καλосύνῃ. Πρέπει νᾶμαστε καλοὶ. Πάντα ἡ καλосύνῃ θὰ νικήσῃ. Τὸ μῖσος θερπίζει τὴν καρδιά. Τὴ μαραινέ. Ἀπὸ ἀψήλᾳ νὰ τὰ βλέπουμε τὰ πράγματα, γιὰ νὰ γεμίσῃ τὸ κατὶ μας. γιὰ νὰ κρίνουμε ἀπρόσωπα, γιὰ νὰ κρίνουμε σωστᾶ. Δὲν πρέπει νὰ θυμώνουμε ἐξαφνὰ μὲ τὸ τᾶδε ἢ τᾶδε ἄτομο. Δὲν πρέπει μῆτε νὰ σκουντάφτουμε σὲ δυὸ τρεῖς λέξεις, σὲ δυὸ τρεῖς τύπους, πού ἀλήθεια μπορεῖ σήμερ νὰ μᾶς φαίνονται ἴσως κάπως περίεργοι, μὰ πού εἶναι ἀναγκαῖοι, γιὰτὶ ἐγὼ τουλάχιστο, καὶ ὅλοι μας θὰ ποῦμε τὸ ἴδιο, δὲν παραδέχτηκα ποτέ μου ἕνα τύπο στὰ βιβλία μου, χωρὶς νὰ τὸ συλλογίστηκα, νὰ τὸ μελέτησα, καὶ χωρὶς νὰ εἶναι, ὅπως ἔλεγα, ὁ τύπος ἀναγκαῖος γιὰ κτίεις πού ἀκόμη καὶ ἂν δὲν τὶς δῇλωσα ὅλες, ὅλες τὶς πέρασα μὲ τὸ νοῦ μου. τὶς περισσότερες τὶς ἔχω βαλμένες σὲ κάμποσα πού δημοσίεψα στὰ ἑλληνικὰ καὶ γαλλικὰ, εἴκοσι χρόσια τώρα πού εἶμαι καθηγητὴς καὶ πάντα τὴ γλώσσα μας σπουδάζω. Ἡ καθαρῆς πολλὰς φορές μᾶς ζύπασε, μᾶς ξάφνιασε μὲ κάτι λέξεις καὶ μὲ σωρὸ τύπους, πού ἀνάγκη καμὴ δὲν τοὺς εἶχαμε. Ἀς ἀφήσουμε καὶ μεις, μὲ τὴν καλосύνῃ πού εἶπαμε, τὴ δημοτικὴ μᾶς κάπου κάπου νὰ μᾶς ξαφνιαζῇ, ἀφοῦ εἶναι γιὰ τὸ καλόν. Πρέπει νὰ κοιτάζουμε τὰ μελλούμενα, καὶ γιὰ τοῦτο θὰ σὰς ζητήσω τὴν ἄδεια νὰ τελειώσω μ' ἕνα μικρὸ ἱστορικὸ τοῦ παλιοῦ παλιοῦ καιροῦ, πού τὸ δηγήθηκα τὶς προάλλες καὶ σ' ἕνα μου ἀνάγνωσμα, στὸ Παρίσι.

Ἐνας ἀπόστολος, λέει, ξεκίνησε νὰ πᾶρ στὴν Ἀσίαν. Ἐτοῖ τοῦ τὸ πρόσταξε ἴδιος ὁ Χριστὸς, πού τὸν εἶδε ὁ ἀπόστολος σὺνείρῳ του. Ἀμα ἔφτασε στὴν Ἀσίαν, ὁ ἔρχοντας τῆς χώρας ρωτᾷ νὰ μάθῃ τί δουλεῖα ξέρε νὰ κάμῃ τοῦ λόγου του.

λέττητες ἀββαστίες.

Μερικὲς θερμοκρασίες τῆς Κατινούλας προερχόντανε καὶ ἀπὸ κάτι ἄλλο. Γιὰ τὶς λειτουργίες πού λέγαμε, σημειώωνε ἡ Ἀγγελικὴ, πότε πὺς εἶτανε διάφανες, πότε πὺς εἶτανε θολούτσικες, πότε πάλι πὺς εἶτανε ἀξιόλογες καὶ τὸ εἶπε μάλιστα ὁ γιαντρός, ἀφοῦ τὶς εἶδε. Ὁ κ. Σεβιλιάς ἐνοεῖται τὶς ἔβλεπε κάθε μέρα σ' ἕνα βαζάκι πού τοῦ τὸ φυλάγανε ἀπὸ τὶς νυχτερινὰς λειτουργίες. Μὰ ἀφτὶ τοῦ δὲν ἔδρωνε πού δὲν ἔδρωνε γιὰ τίποτα. Μιὰ μέρα πού τοῦ μίλησε ὁ Ἀντρέας γιὰ κάποια θολάδα τοῦ νεροῦ, τοῦ ἀποκρίθηκε:

— «Βέβαια, θὰ σῶφανε, θὰ σῶφανε περισσότερο νὰ μὴν εἶχε θολάδα διόλου. Βγαίεις τὸ κακὸ τὸ νερό. Τσοῦφ! καὶ τέλειωσε πιά. Τρέχει κρούσταλλο τὸ νερό. Μὴ ζαλιζεστε ὅμως. Τίποτα δὲν εἶναι. Τυχαίνου καὶ ἀφτὰ. Κάποτε, ὅστερς ἀπὸ τὸ ζενέφρισμα, ἔζη, ἔφτα, ὅχτῳ μῆνες κατόπι, τὰ θολούτσικα τὰ οὐρα. Ἐπειτα, ἔτσι, μὲ μὴς, πάθει καὶ γίνονται διάφανα. Θὰ γίνονται καὶ τῆς δικῆς μας τῆς ἀββαστίας, πού εἶναι φρόνιμο καὶ γερό παιδί».

Μὰ ὁ Ἀντρέας, πού μὲ τὴν κανονικάδα του τὰ ἔθελε ἀμέσως ὅλα τέλεια, πού ἴσως καὶ μετάνιωνε πάντα γιὰ τὰ προηγουμένα του τὰ χασμῆρια μὲ τὴν

μα. Καὶ γιὰ τοῦτο δὲν πῆρε τὸ γράμμα του ἀμέσως. Ἀναγκάστηκε ὅμως ὁ Ἀντρέας ἔτσι νὰ τὰ αποφασίσῃ. Ἐπῆσε ἀββαστος βαριὰ ὁ ἀδερφός τῆς Κατινούλας καὶ φοβόντανε ὅλοι τοὺς μῆπως πιάσῃ καὶ γράψῃ κακὰ λόγια ἢ Λίξ στὴ νύχτῃ. Δὲν τᾶγραψε ἡ δὲν πρόφταξε νὰ τὰ γράψῃ. Πέθανε γρήγορα ὁ Πέτρος, τὶς εἴκοσι δυὸ τοῦ Σταβροῦ, ἀπὸ μηνιγίτη. Τοῦ ἀνέθηκε ἡ φυματίωση στὸ μυκλὸ καὶ πάει. Πόφερε κάμποσο. Δὲν εἶπαν τίποτα τῆς Κατινούλας. Θὰ τὸνε λυπότανε. ἡ καλὴ καρδιά, ὅτι καὶ ἂ συνέθηκε πρὶν ἀναμεταξὺ τοὺς, πού τὸ παρατηρήσανε καὶ στὸ Παρίσι, τὶ ἔσκημα φερνόντανε μαζί τῆς ὁ ἀδερφός τῆς, μάλιστα ὅταν πῆγε ἡ Κατινούλα στὴν Κλινικὴ τοῦ κ. Λανίζου, τόσο λίγο ἐκρυπτε τὸ μῖσος τοῦ ὁ Πέτρος. Δὲν μποροῦσε κιόλας νὰ τὸ κρύψῃ. Τῷ φέρνῃ ἡ ἀββαστία πού ἀπὸ τότες θὰ τὸν εἶχε χτυπήσει στὸ κεφάλι. Λένε πὺς καὶ ξεδουχώντας εἶδεινε σκωμμένη τὴν γραθιά του. Ποιανού; Τῆς ἀδερφῆς του; Τῆς γυναικός; Τῆς εἰμαρμένης; Ἡ καὶ στὸν ἐαφτό του; Ἡ καλосύνῃ τῆς καρδιάς θέλει καὶ καλосύνῃ τῆς ὑγείας. Ἰσως ἀνήξερα στὸν παρῶντο τοῦ ὁ Πέτρος βλαστημοῦσε πού τὸ σῶμα τοῦ ἀδρώπου δὲν εἶναι, ὅπως πρέπει, γεννημένο καλόν. Πολλὰς ἀμαρτίες μας εἶναι ἀμέ-

— «Είμαι κάλφας, τοῦ ἀποκρίνεται ὁ ἅγιος, καὶ χτίζω παλάτια.»

— «Μὲ τὴν ὥρᾳ σου μᾶς ἔρθες. Μοῦ χρειάζε-
ται ἴσια ἴσια ἓνα παλάτι. Νὰ μοῦ τὸ χτίσης.»

— «Μπράβο, τοῦ λέει ὁ ἀπόστολος. Σοῦ τὸ
τάξω.»

Καὶ ὁ καλὸς ὁ ἀπόστολος τρέχει στὶς πολιτεῖες
καὶ στὰ χωριά, πιάνει τὶς ὁμιλίες μὲ τοὺς φτω-
χοὺς καὶ τοὺς παθιασμένους, παρηγορεῖ τὸν ἕναν,
στὸν ἄλλον δίνει θάρρος, μὲ τὴ γλώσσᾳ τοὺς ἐν-
νοεῖται ὅλα τοὺς τὰ λείει, γιὰ τὴν ἑκείνην τὰπο-
στολικὰ, τὴ γλώσσᾳ τοῦ λαοῦ μιλοῦσαν, καὶ σπέρ-
νει σπέρνει ὁ ἀπόστολος παντοῦ τὸ λόγο πού οἱ
ψυχὲς τὸν διψοῦνε.

Ἦτοτε ἀπὸ ἓνα χρόνο—νὰ ποῦμε καὶ τοῦ στρα-
βοῦ τὸ δίκιο, ἓνα χρόνο τὸν ἄφησε ἡσυχῶ—παρουσιάζ-
εται ὁ ἄρχοντας καὶ τοῦ κάνει·

— «Τὸ παλάτι μοῦ τῷ χτίσεις;»

— «Ἀμὲ, πῶς νὰ μὴ σοῦ τὸ χτίσω;»

— «Καὶ ποῦ εἶναι, νὰ τὸ δῶ;»

— «Νὰ τὸ δῆς, ἄρχοντά μου; Γιὰ νὰ δῆς τὸ
παλάτι πού σοῦ ἔχτισα, πρέπει πρῶτα νὰ πεθάνῃς!»

Φαντάζεστε τί ἔκαμε ὁ ἄρχοντας, ἕνα τᾶκου-
σε. Στὴ φυλακὴ τὸν ἔβαλε τὸν ἀπόστολο, ἐπειδὴ
τοῦ ἔλειπε ὑποθέτω ἡ καλοσύνη πού εἶπαμε.

Καὶ τὸ συμπέρασμα ποῖο εἶναι; Εἶναι τάχα
πῶς πρέπει νὰ πεθάνουμε, γιὰ νὰ δοῦμε λυμένο
τὸ ζήτημα; Ὁ Θεὸς νὰ φυλάξῃ. Πρέπει ξεναντίας
νὰ λυθῇ, γιὰ νὰ μὴν πεθάνῃ τὸ ἔθνος. Τὸ συμπέ-
ρασμα εἶναι πῶς δὲν πρέπει νὰ φυλακίζουμε τὴν
ἀλήθειαν, γιὰ νὰ φωτίσῃ αὐτὴ τὸ μέλλο μας.

Παρίσι, 22 τοῦ Μάρτη 1907.

ΨΥΧΑΡΗΣ.

ΣΑΒΑΤΟΒΡΑΔΑ

Πάντα σὲ πέλαι ἀνοιχτά...

ΕΡΜΟΝΑΣ

Πάντα μαζί σου θὰν τὰ περῶν πιά τὰ Σαβατό-
βραδο. Πάντα. Πάει, τὰποφάσισα. Θὰν τὰ ζῶ μαζί
σου—κι ἂς εἶσαι μακριά μου κι ἂς μᾶς χωρίζουνε
βουνὰ καὶ πέλαια. Τὸ κορμί σου τὸ βεργόλιγνο δὲν
τὸ βλέπω, ἡ φεγγερὴ σου θωριά δὲν ἀστράφτει στὴ
λεύτερη μοναξιά μου νὰ μοῦ χλωμιάνει τὸ τρεμουλό-
φωτο κερί—μὰ τί μὲ νοιάζει; Μαζί μου εἶσαι πάν-
τα, πλάι μου, ἀφοῦ ἡ γαλήνῃ ψυχὴ σου, τῆς τρικυ-

μισμένης ψυχῆς μου ἡ ἀδερφοῦλα ἡ μονάκριβη,
πάντα μὲ συντροφεύει, πάντα μοῦ ἀπαλοχαιδεύει τὴν
ταξιδιόχαρῃ σκέψη μου.

Καὶ σὲ κραῶν Ἡγησὶ—γιατὶ ταυριάζει σου τὸ-
νομα. Κι ἀνοίγω κουβέντες μαζί σου. Ἀτέλειωτες καὶ
σιγαλὲς σὰν τὴν ψιλοβοροχούλα πού σιγαλοτραγουδάει
ὄξω στὸ δρόμο, τοῦτη τὴ σιγμῇ, τὴν παραδεισένια
σερνεάδα τῆς.

*

Σ' ἤβρα, ψυχῇ, στὸ πλάι μου.... Τωραδὰ μό-
λις ἔκλεισα τὸ λατρεμένο μας ποιητὴ. Ταξιδεύοντας
κ' οἱ δύο μας γιὰ ὄρες σὲ δειρενιτὲς Κολχίδες μὲ
τὴν σιδεροσιθῶν «Ἀργῶν» του, ἀράξαμε σὶδὲ λιμάνι
πού λαχταρούσαμε. Στὸ λιμάνι τῆς θείας Τέχνης,
τῆς κοσμοκυβερνήτριας. Βόηθα νὰ ρήξουμε τὴν ἄρ-
κουρα. Κι ἂς μέινουμε ὅω νὰ γευτοῦμε τὶς ἀνιστό-
ρητες χαρὲς τῆς μεγάλης ζωῆς, τῆς ζωῆς τοῦ Ὁ-
νείρου. Τραγουδώντας τὸμορφο τραγούδι

Καὶ βλέπω ἀγάλια ἀγάλια μπροστά μου νὰ περῶ
ὁ κόσμος τῶν ὀνείρων μὲ τὰ χρυσὰ φτερά

ἂς μέινουμε ὅω ὅσο νὰ λαλήσῃ τὸν ἔνθι κι ὅσο νὰ
σιγάσῃ ὁ ἥλιος τῆς Κυριακῆς πού σκορπίζει τὰ ὀ-
νειρα τοῦ Σαβατόβραδο.

*

Ἄν εἴσουν κοντά μου δὲ θὰ μπορούσα νὰ σοῦ
μιλήσω ἔτσι. Θὰ σιωποῦσα ἡ θάραδία λόγια δίχως
νόημα. Καὶ οὐ τὸ ἴδιο. Μὰ μέσα ἀπὸ τὴ συγγραφί-
κη σιωπὴ μας καὶ μέσα ἀπὸ τὰ μουχλιασμένα λό-
για μας θὰ ἐξέβαινε κάποια γλυκιὰ φωνὴ πού ἀδιάκοπα
θὰ φλυαροῦσε καὶ πού θὰν τὴν ἀκούγαμε μοναχὰ οἱ
δύο μας—κι ἂς βρισκόνησαν καὶ χίλιοι ἀκόμα γύ-
ρω μας. Πόσες κουβέντες τέτιες δὲν εἶπαμε ἴσαμε
τώρα, ἔχοντας μὲ ξανθὸ κερί σφραγισμένα τὰ χεί-
λια μας!

*

Τώρα εἶμαι λεύτερος ποῦμαι μόνος—καὶ οὐ μα-
ζί μου. Ἀχ, καὶ νῆταν νὰν τὴ χαιρόμουνα σ' ὅλη
τὴ ζωὴ μου μὴ τέτια λευτεριά καὶ μὴ τέτια μονα-
ξιά—μὲ τὴν συντροφιά σου. Ἐλα, Ἡγησὶ, ἔλα, ἀ-
δερφοῦλα μου. Ἐλα τὰ Σαβατόβραδα νὰ μοῦ τὴ χα-
ρίσεις αὐτὴ τὴ μοναξιά. Κι ἂ σ' ἀρέσουνε τὰ ταξί-
δια, ἔνοια σου. Πάντα σὲ πέλαι ἀνοιχτά, πάντα σ'
ἀζύγατες Κολχίδες σ' ἀρμενίζουμε. Ἡ Ἀργὼ δική
μας εἶναι.

Ηατήρια, 24.3.907.

ΙΕΙΟΝΑΣ

Κατινούλα, γιὰ τὴν ἀργητὰ τὴν ἀφάνταστη, θυμή-
θηκε πῶς τὸ κάτω κάτω, πρὶν ἀπὸ τὸ χειρουργεῖμα
δὲν τῆς πονοῦσε μονάχα τὸ νεφρὶ, κ' ἡ φούσκα τῆς
ἀκόμη βρισκότανε σὲ ἀρχμὴν κατάσχεση. Πρακτά-
λεσε λοιπὸν τὸ γιὰτρὸ νὰ φροντίσῃ καὶ γιὰ τὴ φού-
σκα τὶς τελεφατεῖς μέρες πού θάμνησκε ἡ Κατινού-
λα στὴν Κλινικὴ. Κι ἀλήθεια, τὶς εἴκοσι ἐννιά τοῦ
Σταβροῦ, ἔρχισε ὁ κ. Σεβιλὰς νὰ τῆς δίνη ἀπὸ μὴ
σταλαξιά νιτρικὸ ἔργυρο στὴ φούσκα.

— «Ἐπρεπε νῆναι ὅω, ἔλεγε τῆς Κατινούλας ὁ
γιατρός, ἐνῶ φώναζε ἡ δύστυχη, ἔπρεπε νῆναι στὴ
θέση σου ὁ προκομένος σου ὁ ἀφέντης, ὁ κ. καθηγη-
τῆς, νὰ δοῦμε ἀνίσως γυρέψῃ καὶ γιὰ λόγου του
μὴ σταλαξιά νιτράτο χυμένη στὴ φουσκίτσα τους.

Καὶ τότες βάσανο φοβερὸ οἱ σταλαξίαι. Ὡστό-
σο ἡ φούσκα τῆς κατὶ θὰ εἶχε, τὴ μολόγαιε καὶ ὁ
γιατρός, ἀφοῦ βγαίνανε σωρὸ σωρὸ σφαιρίτσες αἷμα,
τὴν ἄλλη μέρα ὅμως τὸ νερὸ διαμάντι, μόνον πού τῆς
προξενοῦσε καὶ πάλι λιγάνι ἀκράτεια περαστική.
Τὴν τέταρτη καὶ τελεφατεῖα σταλαξιά τὴν κάμανε
τῆς Κατινούλας τὶς πέντε τοῦ Ἁθ. Δημήτρη. Μὰ
δὲν τοῦ ἄρεζε μήτε τοῦ κ. Σεβιλὰ τὸ παιγνίδι.

— «Τὴ φούσκα, παράγγειλε, νὰ μοῦ τὴν ἀφίνε-
τε ἡρυχῇ. Νὰ μὴ μοῦ τὴν πασπατέτετε στὰ Πα-

ρίσια. Ἐτσι, ἔτσι καὶ σφύρνει.»

Ὁ πόθος τῆς Κατινούλας εἶτανε νὰ σφαλοῖξῃ
πιά ἡ πληγὴ τῆς, νὰ πᾶν νὰ κάμῃ κ' ἓνα γύρο τὸ
παιδί στὸ Χαμνοκόρφι, νὰ τὴν καμαρώσῃ ὁ κόσμος,
πού γλύτωσε, νὰ χαρῇ καὶ τὸ ξοχικὸ τους τάγαπη
μένο, προτοῦ γυρίσουνε στὸ Παρίσι. Μὰ δὲν τόφερε
ἡ τύχη. Τὶς εἴκοσι ἔξη τοῦ Σταβροῦ, ὁ καλὸς μας
ὁ Σεβιλὰς τῆς εἶπε πῶς στὰ τέλια τοῦ μήνα σίγουρο
καὶ θὰ σφαλοῖξῃ. Δὲ σφαλοῖξε. Πάντα καὶ πάντα
ἐθαζέε λίγο ἐμπυο, ὑποθέτω ἐπειδὴ δὲ θὰ ξερᾶθηκε
τὸ κομμάτι ἀπὸ τὸν οὐρητῆρα πού τῆς εἶχε ἀπομεί-
νει, στὴ φούσκα κολλητὰ καὶ κάτω στὸ καναλάκι
τῆς πληγῆς. Τὶ παρᾶξενο κιόλας νὰ μὴν ξεραθῇ τι-
τοια πληγὴ, μὲ τὴ σαπίλα πού εἶχε μέσα; Ὁ γι-
ατρός, τὸ πρῶτ' οὗ βγῆκε ἡ Κατινούλα στὸ ταξίδι,
ἀναγκάστηκε νὰ τῆς δέσῃ τὴν πληγὴ μὲ μπαμποῦνι
καὶ κολλόδιον γύρο γύρο. Διῶρισε, νὰ τὴν ἀλλαξοδε-
νουνε μονάχα στὸ Παρίσι, χωρὶς πλοσίματα στὴν
πληγὴ, ὥσπου νὰ σφαλοῖξῃ.

Ἐνοεῖται, τὸ ταξίδι ἐφκολα δὲν ἔγινε, ὅχι ὅμως
ἐκείνης τῆς Κατινούλας, παρὰ ἐκείνης τοῦ περιφη-
μου τοῦ σταθμάρχῃ, πού ἔπασκε ἀπὸ ἄλλη ἀββώ-
στια, δηλαδὴ ἀπὸ πείσμα. Χρειάστηκε ὁ Ἀντρέας
νὰ γράψῃ δύο γράμματα στὸ σταθμάρχῃ τὸ θυμω-

Ο ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΣ ΠΟΝΟΣ

Περπατούσαμε μοναχοὶ στὸ σκοτάδι. Περπα-
τούσαμε, κρατημένοι σφιχτὰ ἀπ' τὰ χέρια, ἐγὼ καὶ
ὁ ἄλλος. Μονάχα ἐμεῖς περπατούσαμε στὴ μαύρη
πεδιάδα. Τίποτε ἄλλο. Τὰ μεγὰλα βουνὰ ἀκίνητα
μᾶς ἔζωναν τριγύρω. Βαρεῖα σύννεφα εἶταν σταμα-
τημένα ἀπάνω ἀπ' τὸ κεφάλι μας. Τὰ ψηλὰ δέντρα,
ἀνάρηα—ἀνάρηα, ἔστεκαν ἀσάλευτα μέσα στὸν ἀτρε-
μον αἶρα. Περπατούσαμε καὶ δὲν ξέραμε πού πᾶμε.

— Πού πᾶμε; ρώτησα μὲ πνιγμένη φωνή.

— Δὲν ξέρω πού πᾶμε, μοῦ εἶπ' ὁ ἄλλος. Ἡ
καρδιά μου χτυπάει δυνατὰ...

Ἦτοτε σταματήσαμε. Δὲν μπορούσαμε νὰ πᾶ-
με μπροστά. Τὰ πόδια μας καρφώθηκαν στὸ χῶμα.
Μὲ τὰ βαρεῖα βουνὰ, μὲ τὰ μεγὰλα δένδρα, μὲ τὰ
μαῦρα σύννεφα, μέινουμε ἀκίνητοι.

— Τὰ χέρια σου τρέμουν! μοῦ εἶπε ὁ ἄλλος.

— Καὶ τὰ δικά σου.

— Ποῦ εἵμαστε;

— Δὲν ξέρω.

— Δὲν ἀκούς;

— Ἀκούω.

Τί εἶτανε αὐτὸ πού ἔκουα μέσ' στὸ σκοτάδι;
Αὐτὸ μᾶς ἔκανε νὰ τρέμουμε. Ἐνας θρῆνος πλατὺς
ἀνέβαινε ἀπ' τὴ γῆ. Ὁ θρῆνος ἐγείμιζε τὸν κάμπο,
τὸν οὐρανὸ. τὸν αἶρα. Τρυποῦσε τὰ βαρεῖα σύννεφα
κ' ἔδωκε ἀπάνω. Πλημμυροῦσε ὅλη τὴν πλάση, ζυ-
μωμένος μὲ τὸ σκοτάδι.

— Ἐμπρός, εἶπα στὸν ἄλλον. Προχώρησε νὰ
φύγουμε. Τρέμω. Ἀκούς τί σοῦ λέω;

— Δὲν μπορῶ νὰ προχωρήσω, μοῦ εἶπ' ὁ ἄλλος.
Κάτι τι μοῦ καρφώνει τὰ πόδια μου. Τράβηξέ με.

— Δὲν μπορῶ οὔτ' ἐγὼ. Τὰ πόδια μου εἶναι
κολλημένα στὸ χῶμα...

Στεκόμαστε ἀσάλευτα. Τὰ νύχια μου εἶχανε
μπῆ στὰ κρέατά του. Ἐνοιωθὰ τὰ νύχια του πού
σχίζανε τὸ κρέας μου.

— Μὴ μ' ἀφίνης.

— Σὲ κρατῶ. Σφίξε μου τὸ χέρι.

Τὸ αἷμα ἔτρεχε θερμὸ ἀπ' τὰ χέρια μας.

Ὁ θρῆνος γέμιζε τὸ σκοτάδι.

— Ὁ αἶρας τρέμει. τοῦ εἶπα. Νιώθεις τὸν
αἶρα πού τρέμει τώρα;

— Ναι. Καὶ τὰ δέντρα. Βλέπεις τὰ δέντρα;

— Τὰ βλέπω. Καὶ τὰ σύννεφα ἀπάνω.

— Καὶ τὰ σύννεφα, Θεέ μου!

Μένο, νὰ τοῦ στείλῃ τρεῖς τελεγράμους, τρεῖς τελε-
γράμους καὶ δύο γραμμὰτα στὸ σταθμάρχῃ τοῦ
Πλ... νὰ συντάξῃ μακρυνὸν τελεγράφο στὸ κατα-
στημα τῆς Ἐταιρίας στὸ Παρίσι, νὰ βάλῃ σ' ἐνέρ-
γεια τὸ νομάρχῃ τοῦ Α... νὰ ἐνεργήσῃ στὸ Παρίσι
κ' ἡ Ἄννα, γιὰ νὰ τοὺς παραχωρηθῇ ἓνα χωρίσιμα
τοῦ βαγονιοῦ φυλαγμένο γι' ἀρτοὺς καὶ πού νὰ μὴν
υπαίνῃ κανέναν. Μὴ ἀλλή δυσκολία, ἐπειδὴ βλέπεις,
εἶχανε τρεῖς μπιλλίετα, τὸ χωρίσιμα τέσσερις θέσεις,
καὶ τοὺς μνηοῦσε ὁ σταθμάρχῃς τοῦ Μπ... πῶς ἔ-
πρεπε νὰ πάρουνε καὶ τέταρτο μπιλλιέτο, εἰδεμὴ
ποῦ δικαίωμα; Ὁ Ἀντρέας, φυσικὰ, ζήτησε τὴ
χάρη γιὰ τὴν ἀββώστη. Δὲ βεβαίως. Ὁ κανονισμὸς
δὲ χωρατέβει, κι ἂς ἀββώστης ὁ ἄβρωπος. Ἡ ἀλή-
θεια εἶναι πού ἔφταιγε ἡ Ἐταιρία γιὰ τὸ περίφημο
ταξίδι τῶν τεσσάρων τοῦ Σταβροῦ, παρκαπνέθηκε δυ-
νατὰ ὁ Ἀντρέας μέσῃ στὸ σταθμὸ τοῦ Μπ... ὅπως
ξέρουμε, καὶ τώρα ἔβρισκε τὴν ἀνταμοιβή του. Σω-
στὸ νὰ προστέσουμε πῶς ὕστερις ἀπὸ τὴν ἀλληλογρα-
φία τὴν ἀπαντᾷ—κι ἀφοῦ τοὺς τελεγράφησε πῶς
τοὺς ἀφίνει τὴν ἐρτύνῃ, ἐν τύχῃ τίποτις, τοῦ παρα-
χωρήθηκε τὸ χωρίσιμα. Μὴ σπάνης τὸ κεφάλι σου νὰ
γυρέθῃς τάξῃ στὸν κόσμον.

Δὲ φαντάζεται κανεὶς τὴ χαρὰ τῆς Κατινούλας,

— Βλέπεις τὰ μακρινὰ βουνά ;
— Βλέπω. Ένας σεισμός τὰ ταραίζει.
— Ο θρήνος γέμιζε τὸ σκοτάδι, σὰ βογγητὸ ἀνέμου μέσα στὸ πένθος τοῦ δάσους.
— Ὁ ἄνεμος κλαίει ;
— Ὁχι. Δὲν εἶναι ὁ ἄνεμος. Ὁ αἶρας εἶναι πεθαμένος. Πνίγεται.
— Κ' ἐγώ. Βλέπεις ἐκεῖ κάτω ;
— Βλέπω. Εἶν' ἓνα μαῦρο σημάδι...
— Ένα μαῦρο σημάδι σαλεύει. Αὐτὸ εἶναι.
— Τί εἶναι ;
— Αὐτὸ εἶναι ἡ πηγὴ τοῦ θρήνου. Αὐτὸ εἶναι.
— Τόσο μικρό ; Σὰ μιὰ φούχτα χῶμα. Κι' ὁ θρήνος εἶναι ἀπέραντος.
— Ναί ἀπέραντος. Πλατύτερος ἀπ' τὸν οὐρανόν.
— Πλατύτερος. Πιο βαρὺς ἀπ' τὰ μεγάλα βουνά.
— Πιο βαρὺς... Ψηλότερος ἀπ' τὰ ψηλά δένδρα.
— Ψηλότερος.
— Τὸ μαῦρο σημάδι σαλεύει.
— Αὐτὸ εἶναι. Εἶναι ἡ μαύρη πηγὴ τοῦ θρήνου.
— Τόσο μικρό ; Σὰ μιὰ φούχτα χῶμα. Κι' ὁ θρήνος εἶναι ἀπέραντος.
— Δὲν εἶναι μιὰ φούχτα χῶμα. Μιὰ καρδιά εἶναι κρυμμένη στὸ μαῦρο σημάδι. Γιὰ κύττα ! Κάτι σέρνεται στὸ χῶμα σὰ φίδι.
— Δὲν εἶναι φίδι. Εἶναι μαλλιά. Τὰ μαλλιά σέρνονται στὸ χῶμα.
— Κάτι χτυπάει τὴ γῆ. Τ' εἶν' αὐτὸ ποῦ ἀσπρίζει ;
— Εἶναι χέρια. Δὲν βλέπεις ; Δυὸ χέρια γυμνά ποῦ χτυποῦν τὸ χῶμα.
— Ναί δυὸ χέρια γυμνά. Τί θέλουν ἀπ' τὸ χῶμα ;
— Δὲν ἀκούς ;
— Ἀκούω. Ὁ ἄνεμος βογγάει μέσα στὸ πένθος τοῦ κάμπου.
— Ὁχι δὲν εἶν' ὁ ἄνεμος. Ἡ φωνὴ φωνάζει κάποιον νὰ βγῇ ἀπ' τὸ χῶμα : « Ἐλα ! Ἐλα !... » Τὸν φωνάζει.
— Ναί ἀκούω τώρα. Φωνάζει : « Ἐλα ! Ἐλα... » Τὰ χέρια χτυποῦν τὸ χῶμα. Τὰ μαλλιά σέρνονται χάμω. Ἡ φωνὴ φωνάζει : « Ἐλα ! Ἐλα... »
— Καὶ δὲν ἔρχεται. Γιατί δὲν ἔρχεται ;
— Δὲ θάρρη ποτέ.
— Καὶ θὰ φωνάζῃ ὡς πότε ; Θεέ μου ! Τρέμω.
— Θὰ φωνάζῃ αἰώνια...

— Μιὰ φούχτα χῶμα. Κι' ὁ θρήνος εἶναι ἀπέραντος.
— Δὲν εἶναι μιὰ φούχτα χῶμα. Εἶναι μιὰ καρδιά... Σφίξε μου τὸ χέρι. Κάνει κρύο.
— Εἶναι μιὰ καρδιά...
— Τὰ χέρια σου εἶναι παγωμένα.
— Κρυώνω. Πῶς κρυώνω !
— Τὰ δόντια σου χτυποῦν ἄγρια. Γιατί χτυποῦν ἔτσι τὰ δόντια σου ; Προχώρησε νὰ φύγουμε. Ἐλα κοντὰ μου.
— Ἐρχομαι. Τὰ πόδια μου εἶναι μολυβι.
— Προχώρησαμε μὲς στὸ σκοτάδι.
— Σφίξε μου τὸ χέρι. Ἐλα κοντὰ μου.
— Κρατούσαμε σφιχτὰ ὁ ἓνας τὸ χέρι τοῦ ἄλλου, τὰ νύχια μου εἶχαν μπῆ βρεθεῖ στὰ κρύατά του κ' ἐνοιωθα τὰ νύχια του νὰ σχίζουν τὴ σάρκα μου. Τὸ αἷμα ἔτρεχε θερμὸ ἀπ' τὰ χέρια μας.
— Σφίξε μου τὸ χέρι, σοῦ λέω. Τρέμω...
— Τὸ αἷμα ἔτρεχε ἀπ' τὰ χέρια μας. Καὶ προχωρούσαμε στὸ σκοτάδι. Πηγαίναμ' ἐμπρός. Μονάχοι, ἐγὼ καὶ ὁ ἄλλος.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΠΑΡΘΕΝΙΑ

6

Ὅταν ἡ τόση καλοσύνη ἐφάνη
σὺν ὄνειρο μὲς στῆς ματιᾶς τὸ βῆθος,
οἱ κρύφιοι πόθοι ἀναστηθήκαν πλῆθος
νὰ πλέξουν τῆς ἀγάπης τὸ στεφάνι.

Ἡ παρθενία ἦμα ὡς στὴν ψυχὴ μας φτάνη,
οὐ δύναται ἡ καρδιά νὰ μένῃ λίθος·
γίνεται ἡ πίκρα τῆς ζωῆς μας μῦθος,
ὡς ποῦ καινούριος πόνος νὰ σημάνη.

Ὅμως ἡ τόση καλοσύνη ἀπὸ τὸς
μπορεῖ ποτε καὶ πόνος νὰ γεννηθῇ,
δὲ θὰ φοβιάσῃ στὴν καρδιά τὸ μῖσος.

Ἐσὺ, ποῦ ἡ ἀγάπη πάντα σὺς μαγεύει,
πῶς ἂν μπορεῖ ἡ καρδιά καὶ νὰ κλείσῃ,
μὰ καὶ ἄρχιος μὲ πίστη νὰ λατρεύῃ.

7

Μὲ σεβασμὸ τὰ μάτια ὡς χαμηλώσῃ
ὅποιος τῇ δῇ ἀπ' ὀμπρὸς του νὰ περνᾷ,
γιατὶ μονάχα σεβασμὸ γεννάει
τὸ πρόσωπο, ὅπου ἡ ἀρετὴ ἔχει ἀπλώσει

τὸν πῶδ' ὀμορφῆς τῆς Ἰσνίου. Μὲς στὴν τόση
ὀποικισία τοῦ κόσμου ὡς προσκυνᾷ

τὴν παρθενία. ποῦ τὴν ψυχὴ ξεπνέει,
καθένας μέσα του ὁμορφιά νὰ νοιώσῃ.

Τὸ ἀγγελικὸ τὸ πρόσωπο, ποῦ φέρνει
στὸ νοῦ τὴν ἀνδρὶν ὁμορφίαν τοῦ Ἀπρίλη
μόνο οἱ κόσμοι ἡθικὴ μὲ σέβει.

Κι ἄμα δεῖλὰ χαμογελάει τ' ἀχέλι,
θαρρῶ πῶς καθεστὶ τρυφῶν παίρνει
τὸ φῶς, ποῦ ἡ καλοσύνη ἐδῶ ἔχει στείλει.

8

Λουλοῦδι τῆς χαρᾶς καὶ ἂν σ' ὀνομάσω,
πάλλει γιὰ τὴν ἀγάπην μου εἶναι λίγο.
Τὸ κάθε ὥρατο, ποῦ γύρενα νὰ φτάσω
μὲς στὴ ματιὰ σου τώρα τὸ ξανοίγω.

Κι ἀκόμη ἂν δύνουμαι στὸ νοῦ νὰ πλάσω
τὴν εὐτυχία, ποῦ μ' ἐσένα ομίγω,
ὅμως μὲ τί μορῶν νὰ παρομοιάσω
τὸ χάρισμα τοῦ μοῦθου σου ; ν' ἀνοίγω

τὴν σιδερόκλειστη τῆς γνώσεως θύρα ;
Καλύπτω ἐγὼ ! ποῦ ἀπ' τῆς ματιᾶς σου
τὸ θεῖο φῶς δύναμι τέτοια πῆρα,

ὅπου ὁδηγᾷ τὸ νοῦ πέρα ἀπὸ τῆς ζήσης
τὴν πρόσκαιρην σοφία. Στὸν ἔρωτά σου
βρῆκα τὸ μυστικὸ κλειδί τῆς φύσης.

ΗΛΙΑΣ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΝΣ

ΓΥΦΤΙΚΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

Εἴτανε νύχτα· ὁ βορρὴς ἐκεῖ τὸ βράδυ μανι-
ζε ἓνα γύρω· κ' ἐγὼ ἀνέλεσο τοῦ κάμπου· καθάλα
στὸ γάδαρό μου μὲ μόνους σύντροφους δυὸ γαφύρηδες
κοίταζα πῶς νὰ φτάσω τὸ γρηγορώτερον στὴν πόλιν.

Ἡμῶνα νιοφερμένους στὴν Αἴγυρον· τὴν ἀραβικὴ
καλὰ, καλὰ, δὲν τὴ μίλαγα· μὰ ξεχώριζα καὶ τ
λέγανε· ἐκεῖνοι νομίζοντας πῶς δὲ νοιώθω

— «Τὸ Χάσαν τὸν ἀδερφό μου θὰ τὸν γνώριζες·
πέθανε.

— Πέθανε ; Ζωὴ σὲ λόγου σου.

— Νὰ ἐλεῆσῃ ὁ Μοχαμέτης τὴν ψυχὴν του.

— Εἴταν καλὸς ἄνθρωπος ὁ μακαρίτης· καὶ πῶς
τόσο ἄξαφνα ;

— Ἀπὸ τσίμπημα σκορπιῶ.

— Κ' εἴταν καὶ παντρεμένος, θαρρῶ.

— Νὰί ἀφίνει καὶ δυὸ κορίτσια· τὸνα δέκα χρό-
νῶ καὶ ἄλλο δεκατεσσάρω. Ἀχ ! ὦρα μαύρη. Μὰ
ὄχι, δὲν πέθανε ὁ ἀδερφός μου.

— Μὰ τὸν προφῆτη, δὲ σὲ καταλαβαίνω.

ὅταν ἀπὸ τάνοιγμένο παραθυράκι τοῦ βαγονιοῦ, εἶδε
ἀπὸ μακριὰ τὴ Μοιρίτα καὶ τὸν Ἀντρέα· ποῦ τὴν
προσέμενανε στὸ φεγγίμι τοῦ Πλ... , γιατί ἐρχότανε
ἡ Κατινούλα μὲ τὴν Ἀγγελική ἀπὸ τὸ Μπ... , μον-
νάχες οἱ δυὸ τους στὸ χωρὶσμά τους τὸ πολυσυζητη-
μένο. Δίκιο εἶχε καὶ πάλι ὁ κ. Σεβιλιάς. Τὸ ταξίδι
διασκεδάζει τοὺς ἀβύστους. Ἐκεῖνη ποῦ στὴν Κλι-
νική μιλοῦσε ἀκόμη μὲ κάποιον κόπο, δὲν ἔπαθε
τώρα ἡ γλωσσίσσα τῆς νὰ τρέχῃ βροχιασμένη σὰ
φτάσανε, τόσο μωρολογεῖ καὶ γελοῦσε καὶ δὲν τέ-
λειωνε. Ἡ ὀρεξὴ τῆς, ἔρεξη θεοῦ, ποῦ εἶλεγε ἡ
Ἀγγελική. Τί δὲν ἔφαγε στὸ τραῖνο ; Καὶ τὰ μά-
γουλά τῆς ὀλοκόκκινα, παχιά παχιά καὶ στοργυ-
λωμένα. Τί τὰ θές ; Ἀναστημένη. Κοίταζε τὴ Μοι-
ρίτα, κοίταζε τὸν Κύριο, καὶ θάρρει πῶς ἀπὸ τὰ
μάτια τους τῆς κατέβαινε στὰ σπλάχνα ζωὴ. Σ'
ἀφτὸ ἴσως καὶ νὰ μὴν ἔκανε λάθος ἡ Κατινούλα· τὸ
εἶχε μέσα του ὁ Ἀντρέας θέληση γερή, ἀκλόνητη
θέληση, νὰ βάλῃ τὰ δύνάτα δυνατά, νὰ περατώσῃ
τὸ ἔργο του, νὰ τὴ γλυτώσῃ ὁλότελα τὴν Κατι-
νούλα.

Δίχως εἰρωνεία θὰ τὸ ποῦμε· γιὰ νὰ τὸ κατα-
φέρῃ ὁ Ἀντρέας, ἀναγκάστηκε νὰ παλέψῃ μὲ τοὺς
γιατροὺς τοὺς ἰδίους, καὶ τὸ κατάλαβε, μόλις ποῦ

πάτησε στὸ Πάρισι. Τὶς πρώτες μέρες, πηγαίνανε
τὰ πράματα ρολοῖ. Τὴν κεραικὴ βράδι, σὰ φτάσα-
νε σπῆτι, ἔμπασε ἀμέσως τὴν Κατινούλα στὴν τρα-
πεζαρία, γιὰ νὰ πάρῃ ἀέρα ἡ φαντασία τῆς μὲ τὴν
ἐλπίδα πῶς νὰ, καὶ θὰ σερβίρῃ ἀκόμη σὺν καὶ πρί.
Στὸ σημειωματάρι του, ὅπου προτοῦ πλαγιάσῃ ἔβα-
ζε τὰ καθέκαστα τῆς μέρας, ἔβαλε καὶ τὴν ἀκό-
λουθη σημειωσούλα γιὰ τὴν ἄρρωστη· «Γιατρεμένη.
Πλυωμένη». Τὴ δευτέρα, μὲ προθυμίαν μεγάλη, ἐ-
στειλε τοῦ κ. Σεβιλιά χίλια διακόσια φρ. χρ. — γιὰ
τοὺς κόπους του — καὶ λιγάκι πῶς ὕστερα ἑξακόσια
φρ. χρ. τῆς Βιχτώριας γιὰ τὴν Κλινική, ἓνα μήνα
καὶ παραπάνω ποῦ καθῆσε ἡ Κατινούλα, ἡ Ἀγγε-
λικὴ καὶ ὁ ἴδιος. Μαζί, χίλια ὀχτακόσια φρ. χρ. ποῦ
τοῦ κόστισε ἡ ζωὴ ἐνὸς ἀνθρώπου, ἐνῶ λογαρίαζε πῶς
στὸ Παρίσι θὰ τοῦ κόστιζε τὸ χειρουργημα εἴη χι-
λιάδες φρ. χρ., χῶρια τὰ ἐξόδα τῆς Κλινικῆς. Κ'
ἔπρεπε ἀκόμη, ὅπως εἶδαμε, νὰ βρῇ χειρουργὸ νὰ
θελήσῃ νὰ κάμῃ τὸ χειρουργημα.

Λοιπὸν τὸ κέφι τοῦ κ. Ἀντρέας ποῦ τὰ κα-
τάφερε τόσο λαμπρά, τόσο ταχτικά, καὶ δὲν τοῦ ἀ-
πόμνησκε τώρα παρὰ νὰ φροντίσῃ γιὰ τὴν ἀνάρρωση
τῆς Κατινούλας. Τὴ σηκώσανε τὴ δευτέρα, τὴ ση-
κώσανε τὴν τρίτη, ἔντεκα τοῦ Ἀν Δημήτρη, τὴ ση-

κώσανε καὶ τὴν τετάρτη. Ἐλεγε μάλιστα ἡ Ἄννα
πῶς ἀχαμνὸ δὲ θῆτανε νὰ τὴν ἀφήσουνε τάπογεμα
στὸν μπαξέ, μὲ τὴν καλοκαιρία καὶ μὲ τὴ ζέστη,
ἀφροῦ τῆς τὸ παραγγέλνανε καὶ στὸ Μπ... νὰ δου-
λέθῃ τὸ πλεμόνι τῆς στὴν καθάριο τὸν ἀέρα. Ὁ
Ἀντρέας, ποῦ τὰ παθήματα πῶς τῶρα τοῦ γεννήκα-
νε μαθήματα, εἶχε καταντήσει ἀκόμη πῶς μεθοδικός,
πῶς γεωμετρικὸς ἀπὸ πρῶτα κ' ἡ γεωμετρία του
ἄρχιζε νὰ μετρᾷ μὲ τὸ διαβήτη τὰ καθέκαστα τῆς
ὕγιανς. Προσεχτικὸς, τί νὰ τὰ μασοῦμε ; ὅσο φαν-
ταζεσαι. Γι' ἀφτὸ τύχαινε κίβλας νὰ τὸν περιγελοῦνε
σπῆτι μιὰ σταλιά. Δὲν τοῦ ἔστρεψε διόλου ὁ μπα-
ξές. Μὰ τί νὰ πῇ ; Μπορεῖ πάλι νὰ τῆς εἶναι καὶ
χρήσιμο, νὰ τῆς εἶναι τὸ ὑπαιθρο ἀναγκαῖο. Ὑπαί-
θυρτάστηκε ὅμως φαίνεται μὲ τὸ περπατῆναι. Ἦρθανε
καὶ βίβλιτες. Τὴν ὥρα τοῦ δειλινοῦ, τέσσερις ἡμισυ,
φοβερά κουρασμένο τὸ κορίτσι. Τὴν ἀβριανή, τὸ βρά-
δι, δεκατρεῖς, ἡ θερμοκρασία 38°2. Τί τρέχει ; Τὸ
κρῖο ἢ τίποτις ἄλλο ; Τῆς πονοῦσε ἡ πληγὴ τῆς,
καὶ τὸννοιοθε. Ἰσως κ' ἡ θερμὴ ἀπὸ καί. Συνηθίζου-
νε οἱ χειρουργοί, κατόπι ἀπὸ τὸ κόψιμο, νὰ δένουνε
ἀπὸ μέσα ἀποκομμένο τὸ μέρος, εἰδεμὴ ἐννοεῖται
θάρρει ὁλόενα τὸ αἷμα. Τὰ δεσμάτα, ὁ κ. Σεβι-
λιάς τῆχανε μὲ κλωστῖτσες μεταξίνιες, κ' ἔτσι, μὲ

— Ἀχ, ἀδερφε μου. Ὅχι, δὲν πέθανε ὁ ἀδερφός μου· εἴταν καλὸς ὁ ἀδερφός μου· μέλι καὶ ζάχαρη στάζαν τὰ λόγια του. Ἐγὼ λέγω πὼς δὲν πέθανε. Μὰ οὔτε καὶ ζῇ. Ὁ Γῆλιος δὲ θὰ τὸν ξαναδῇ στ' ἀλίτρι του.

— Σὲ καλὸ σου· τί τρέχει; δὲ σ' ἀκούω νὰ μιλάς σὰν καὶ πάντα.

Τὴν ὥρα κείνη φυσῶντας μέσα ἀπὸ τὴς φοινικίης ὁ ἀγέρας, ἔφινε νὰ ξεφεύγουν χίλιω δυὸ λογιῶ φωνές, φωνές ποὶ μοιάζανε σὰν κλάματα, φωνές σὰ σκύλου οὐρλιάσματα, φωνές σὰν πόνου βογγητό.

— Ἀκούω τὴ φωνή του. Ἀχ! μαννούλα μου, ὁ Φούλης μὲ σκότωσε, φωνάζει· καταραμένο τ' ὄνομά του· πεθαίνω.

— Ἔτσι σοὺ φάνηκε· εἶναι ὁ ἀγέρας ποὺ φυσᾷ.

— Εἶναι τὸ κῆρυκ. Ἰμπραῖμ, ἦρθε ἡ ὥρα· δὲν μπορῶ ἀρκετὰ βάζταξ· πρέπει νὰ τὸ ξεμυστερεῖ τῶ· φούσκωσε σὰν τὸ Νεῖλο μέσα μου καὶ θὰ μὲ σκάσει· εἶσαι ὁ πιὸ πιστός μου φίλος καὶ θὰ σοὺ τὸ πῶ. Μὰ κάθησε, κάθησε· δὲν μπορῶ νὰ περπατήσω.

Καμώθηκα πὼς θέλω κ' ἐγὼ νὰ ξεπεζέψω καὶ καθήκαμε.

— Ἰμπραῖμ, ἔτσι νὰ χαρῆς τὸν πατέρα σου, κάμε μου ὄρκο στὸν προφήτη πὼς δὲ θὰ βγῇ ἄχνα ἀπὸ τὸ στόμα σου.

Ὁ Ἰμπραῖμ κάνει τὸ συνηθισμένο ὄρκο.

Ἦστερα ἀπὸ λίγη τιωπή

— Εἴταν ἡ ὥρα ποὺ τὸ ὑπέρκαλο ἄστρο γέρνοντας νὰ κοιμηθῇ χάριζε στοὺς μιναιρέδες τῶν τσαμῶ μας τίς πιὸ πολυχρώμες φορεσιές καὶ ποὺ ὁ πιστός γονατιστὸς πρόσφερε στὸν Προφήτη τὴν ἐσπερινή του δέηση.

Τὴν ὥρα κείνη, ἄ! πὼς νὰ σοὺ τὸ πῶ, πιστέ μου· ζέρεις τὸν παρκαφέντη του Φούλη· ὁ Φούλης ἐδουλήθηκε τὴν παρθενία τῆς κόρης του. Καὶ σὰ νὰ μὴ θυμούνταν τὸν τόσο ἰδρωτὰ ποῦχυσαν καὶ κειδὸς καὶ ἡ φαμίλια του χρόνια τώρα γιὰ νὰ τ' ἀξάνουν σπυρί, σπυρί τὸ βίος του, ἔστειλε τὸν πεζεβέγκη του νὰ τοῦ τὴ φέρη.

Ὁ πεζεβέγκης δὲν ἀπόσωσε τὴ συμφωνία μὲ τὴ νύφη μου καὶ νὰ καὶ κείνος ποὺ ἔδωκε ἀπὸ τὸ χαμῶγι· νὰ μὴν τὰ πολυλογῶ πῆρε τ' αὐτὶ του τὸ τί ἔτρεχε καὶ ἀπὸ λόγῳ σὲ λόγῳ πιάστηκαν· ἡ μιὰ βρισκὰ ἔφερε τὴν ἄλλα καὶ γιὰ νὰ μὴ βρεθῇ κανεὶς νὰ τοὺς χωρίσει, τὸ χέρι τοῦ ἀτιμασμένου σὰν πιὸ γερὸ παρσάφιζε τὴν κελεμπία στὸ λαϊμό του καὶ τὸν ἐπνίξε. Ἀχ! ἀδερφε μου.

τρεις ἢ τέσσερις ἀπ' τὴς κλωστήσες τῆς ἔδεσε τὸν οὐρητήρα στὰ βαθιά τῆς πληγῆς. Οἱ κλωστήσες, σὰν κάθε ξένο πρᾶμα στὸν ὄργανισμό μας, θυμώνουν τὴν πληγὴ, ὡς πρὶν βγούμεν πιά μονάχες, γιὰ τὴ δὲ λιώνει μέσα μας τὸ μετᾶξί. δὲν ἀφομοιώνεται μὲ τὴ γενική μας τὴν οἰκονομία. πρέπει νὰ φύγῃ. καὶ τότες ὁ ἄρρωστος ἡσυχάζει.

Δὲν τὸ ξέρανε ἀκόμη θετικὰ· ταραχτήκανε· μ' ὅλη του τὴ γεωμετρία ὁ Ἀντρέας, ἀπραχτός στὰ ζητήματα τῆς υγείας, ὅσο κι ἂν νόμιζε τώρα τὸ ἐναντίο, δὲ φρόντισε κἀνὲν νὰ προμηθευθῇ, ὅταν ἦρθε στὸ Παρίσι, τὴ διέφτυση ἑνὸς γιατροῦ γιὰ κάθε ἀπαντεχούμενο· πεταχτήκανε στοῦ φαρμακοπώλη πλάγι, ζητήσανε γιὰ τὸ ἴσια ἴσια καθόταν ἑνας ἀντίκρου τους, ὁ κ. Μαίνης, ὁ γιὰ τὸν τοῦ μαχαλά, ὅπως τοὺς λένε στὴν πρωτεύουσα, ἐπειδὴ μαχαλάς δὲν ὑπάρχει χωρὶς τὸ γιὰ τὸν τοῦ, συχνὰ καὶ τοὺς γιατροὺς του, δηλαδὴ πεντέξν ὅλους μαζί. Εἰδικότητα δὲν ἔχουνε καὶ τοὺς φωνάζουνε γιὰ ὅλες τὴς ἀρρώστιες. Φωνάζανε λοιπὸν ἀμέσως τὸν κ. Μαίνη, νὰ μάθουνε. Εἴταν ἀψηλὸς τάνάστημα, νέος καὶ μ' ἑνα πρόσωπο τριανταφυλλί. Μάτια γαλανὰ καὶ λίγα ξαθὰ γένεια, σπαρμένα δῶθε κειθε. Τοὺς εἶπε ὁ ἄρρωστος τὴ γνώμη του, πὼς οἱ κλωστήσες θὰ

Αὐτὴ εἶναι ἡ ἱστορία του.

Εἴταν καλὸς ὁ ἀδερφός μου· ζαχαροκάλαμο τὰ λόγια του· σὰν τοῦ Σίχ Ἀπτιλαῖλ ἡ γνώμη του. Μὰ δὲν τῷ μαθε κανεὶς· ψυχὴ δὲν τὸ ξέρει.

Ἦρθανε οἱ ἀθῶποι τοῦ Φούλη καὶ μὲ κατάρφραν, μιὰ κ' ἔγινε τὸ κακὸ νὰ μὴν πῶ τίποτε, παρὰ πὼς πέθανε ἀπὸ ταῖμπημα σκορπιού· ὅσο γιὰ τὴν ἐξουσία, εἴτανε δουλειὰ δική τους. Μέτρησαν δέκα λίρες ἀγγλικές στὴ χήρα καὶ δυὸ σὲ μὲνχ μπακίσι καὶ δὲ μαρτυρήσαμε· οἱ λίρες οἱ δικές μου εἴταν Αἰγυπτιακές.

Ὁ Χάσαν ὁ ἀδερφός μου, δὲ βρίσκεται πιά στὴ ζωὴ· μὰ καὶ δὲν πέθανε, ὅχι, ὁ Προφήτης τὸ ξέρει· δὲν πέθανε ἀπὸ ταῖμπημα σκορπιού· ὁ Φούλης μὲ τὰ πλοῦτη του τότε σκότωσε.

Τὴν ὥρα κείνη ἔπεσαν ὁ ἀγέρας· ὁ ὀρίζοντας γύρω ἄρχισε νὰ ροδίζη, τὰ ὀρτίκια γλυκοτραγοῦδαγαν μέσα στὰ σπαρτά, κ' ἐγὼ καθαλήκαψα τὸ γάδαρό μου κ' ἐξακολουθήσαμε τὸ δρόμο γιὰ τὴν πόλη.

Guergueh 18/3/907.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΜΕΛ

ΣΤΗΝ κ. ΕΙΡΗΝΗ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

(Ἀφοῦ διάβασα τὸ βιβλίο της)

Μὲ τίς ἀλάθειες γραμμὲς τοῦ ὁρατοῦ κορμιού σου

Μὰς γυρᾷς πίσω στῶν ἀρχαίων τῇ λατρείᾳ

Μὲ τὸ βιβλίο σου—φῶς φανερὸ τοῦ νοῦ σου—

Τοῦ Χριστοῦ μὰς μαθαίνει τὴ θρησκεία.

Ἀλύπητα χτυπᾷς τὴν Ἀδικίαν,

Τὴν Πρόληψη, τὸ Ψέμα καὶ τὴν Πλάνη,

Κ' εἶσαι δὴλ χάρις, πνέμα, μελωδία,

Τέχνης παλμὸς ἀγνός, πληγῆς βοιάνη,

Κ' εἶσαι μεγάλη, εἶσαι τεχνίτρα, ὦ θεία!

Ἀχ, ἄρησε στὸ μάγο πέρασμά σου,

Ποῦ ἡ Τέχνη τ' ὀδηγεῖ κ' ἡ Ἀρμονία

Νὰ γονατίσουμε οἱ πλάνητες μπροστά σου.

Alter Ego.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΤΟΥ ΙΔΑ : «Μαρτύρων καὶ Ἠρώων αἷμα...»

Δρ. 2.

ΤΗΣ κ. ΕΙΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ : «Ἀπὸ

τὸν κόσμῳ τοῦ σαλονιοῦ καὶ οἱ δυὸ θάνατοι.» Δρ. 3.

Ποιλοῦνται στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμά».

φταίγανε. Μὰ ὁ κ. Μαίνης, ἀφοῦ ἐρχότανε σὲ τέτοιο σπῆτι, θέλησε κιόλας νὰ δείξῃ πὼς κατὶ νοιώθει. Δὲν εἶχανε περάσει καὶ πολλὰ χρόνια ποὺ σπούδασε γιὰ τὴν Πανεπιστήμιον, φρέσκος φρέσκος καὶ τὰ κατέχε ἀκόμη μὲ τὸ νῦ καὶ μὲ τὸ αἶμα. Ὁταν ὁ Ἀντρέας τοῦ ἔκαμε λόγο γιὰ τὴν ψεσινὴ θερμκρασία, 37°5, καὶ γιὰ τὴ σημερινή, 38°2, τὸν ἀντίστροφος ὁ γιὰ τὸν

— «Ποῖα θερμκρασία ἐννοεῖτε, κ. καθηγητή; Ἐννοεῖτε τὴν ἀμασκαλιάτικη, τὴν κολπιάτικη, τὴν δαχτυλιάτικη, γιὰ τὴ γνωρίζετε πολὺ καλά πὼς ἔχουμε τρεῖς τρόπους νὰ θερμεμετροῦμε, ἴσως καὶ τέσσερις, ἂν προστέσουμε τὴ στοματιάτικη; Πιὸ σίγουρη πάντα ἡ δαχτυλιάτικη, μόνον ποὺ πρέπει νὰ τὴν ξεπέσουμε τέσσερα δέκατα λιγώτερον ἀπὸ τὴν ἀμασκαλιάτικη. Τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, μέσα, εἶναι πιὸ θερμὸ—κ' ἡ θερμκρασία μας μεγαλύνεται».

Τοὺς φάνηκε φοβερὰ σκολαστικὸς, δίχως νὰ εἶναι ὁ δύστυχος. Δὲν τὸν ἄφησε ὁ Ἀντρέας οὔτε νὰ γιγίξῃ τὴν πληγὴ. Φοβήθηκε. Μικρὸς γιὰ τὸν γιὰ τὸν τοῦ μαχαλά. Ποιὸς ξέρει κιόλας τί ἀρρώστους πιάσανε τὰ χέρια του, πρὶν ἔρθῃ; Μάθημένος, βλέπετε, πιά τὴν ὥρα ὁ κ. καθηγητὴς σὲ γιὰ τὸν τοῦ πρώτης ἀράδας, καὶ ξεχνᾷ πὼς οἱ ἀξιόλογοι γιὰ τὸν τῆς

Ὁ ΝΟΥΜΑΣ,

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10. — Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸν Δρ. 10.

20 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ : Στὰ κίσκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιδόρου, (Ὁφθαλμιατρεῖο), Βουλῆς, Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια), στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρου), Ἐξάρχεια, στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου [ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὶ στὴ Βουλὴ]. Στὸ Βόρ, βιβλιοπωλεῖα Χριστόπουλου.

Ἡ συντρομὴ πλερώνεται μπροστά κ' εἶναι ἐνδὸς χρόνου πάντα

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Ἐμεῖς καὶ οἱ Ἀρβανίτες — Ὁ κ. Κανλαμάρος—Δὲν ὑπάρχει ποιητὴς — Οἱ ἀρχαιοφύλακες.

ΜΙΑ καινούρια πάλι Ἀρβανίτικη φημερίδα ποὺ βγαίνει στὸ Κάιρο ἀρχίνας νὰ σκυλοβολεῖ τοὺς Ρωμιοὺς. Πρὶν ἀπατήσουμε οἱ Ἀρβανίτες βρομὴς σκεπτήκαμε νὰ ζητήσουμε τὴ γνώμη φίλου ποὺ καὶ τὰ τέκτα ζητήματα τάχει μελετήσει βαθύ καὶ τὴν ἀλήθειαν συνιθίζει πάντα νὰν τὴ λέει ξεθάρα, ἀδιαφορώντας ἂν πικραίνει καὶ αὐτοὺς ἀκόμα τοὺς πατριώτες του. Ὁ πολέμιος φίλος εἶχε τὴν καλοσύνη νὰ μὰς στείλῃ τὸ ἀκόλουθο γράμμα καὶ τὸ δημοσιεύουμε ὡς τὴν καλύτερη καὶ δικαιοτέρα ἀπάντησιν στὸ ἔργο τῆς Ἀρβανίτικης φημερίδας.

«Νομίζω πὼς δὲν ἀξίζει ἀπάντησιν τὸ ἡθερολόγιό τῆς Ἀρβανίτικης φημερίδας. Εἶναι παραπολὺ βρώμικο καὶ μικροσκοπεῖ. Ἀν θέλετε, γράψτε δυὸ λόγια, δεῖ δηλ. ὅποιος εἶτε Ἀρβανίτης εἶτε Ἕλληνας δὲ τοιάδε πὼς οἱ Ἀρβανίτες καὶ οἱ Ἕλληνες ἔχουν κοινὸς κινδύνους καὶ ἐχθροὺς καὶ λοιπὸν κοινὰ συμφέροντα, καὶ πὼς μποροῦν καὶ πρέπει νὰ βοηθήσῃ ὁ ἕνας τὸν ἄλλο στὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῶν Σλαβῶν καὶ Βουλγάρων—εἶναι κοινὸν φάσμα καὶ καλὰ θὰ κάνει ἢ νὰ σωπαίνει ἢ νὰ σκεπτεται προτοῦ πάρῃ τὴν πέννα νὰ ξεχῶσιν τίς βρομὴς.

«Βρίσκονται βίβλια καὶ Ἕλληνες ὑπερβολικὰ καὶ ἀνόητα Σοβινιστές ποὺ ὅλα τὰ θέλουν δικὰ τους καὶ ὅσα δηλ. δὲν εἶναι. Οἱ Ἀρβανίτες εἶναι Ἀρβανίτες, οὔτε θὰ τοὺς κάνουμε ποτὲ Ἕλληνες· ἄλλως τε εἶναι φυλὴ συγγενική μας καὶ μποροῦμε νὰν τοὺς ἔχουμε βοηθοὺς καὶ φίλους σὰ θέλουμε. Ἐμεῖς τὸ μόνο ποὺ ζητοῦμε εἶναι μὴ Ἡπειρο ποὺ εἶναι

ἐπαρχίας ὄνομα περισσότερο ἀπὸ τὸν κ. Μαίνη δὲν εἶχανε, ὅταν τοὺς μπιστεφτήκανε τὴν Κατινούλα. Καλὰ θῆκανε ἴσως νὰ μπιστεφτῇ καὶ τὸν ἀγνωστο Μαίνη, ἀφοῦ τὸ κατὼ κατὼ τοῦ εἶπε τὴν ἀλήθειαν. Τάλλα εἴτανε ἀπὸ κείνα ποὺ τί τὰ θέλεις καὶ ἀναγκάζονται νὰ τὰ λένε οἱ γιὰ τὸν ἀπὸ τὴν πελατεία τὴν ἴδιαν, ἐπειδὴ καὶ τῆς ἀρέσουνε τὰ λόγια.

Ἦφυγε ὁ κ. Μαίνης, ἀπομείνανε στὰ κρύα τοῦ λουτροῦ. Καλὰ τουλάχιστον ποὺ στὶς ὀχτώμισιν τὸ βράδι ἔπεσε ἡ θερμκρασία, 37°5. Εἶχανε καιρὸ λιγάκι ὡς ἔβριε. Τὴν παρκαφέντη, ξαναρχίσανε οἱ φασαρίες καὶ τὸ ταβαντοῦρι. Ποιανὸν νὰ μνησθῶν; Σοῦβόλιο ἢ Ἀννα καὶ ὁ Ἀντρέας. Συλλογιστήκανε νὰ παρκαλέσουνε κάποιον φίλον τοὺς γιὰ τὸν κ. Κλυζίου, ἕναν ἀπὸ τοὺς πιὸ περίφημους χειρουργοὺς τῆς πρωτεύουσας. Τοῦ τηλεφωνήσανε ἀμέσως. Μὰ κοίταξε τί δυστυχία. Τοῦ ἀποκρίθηκε μὲ τὸ τῆλεφωνο καὶ ἀφτὸς πὼς λυπάται πολὺ καὶ πὼς ἴσως ἔσιν σὲ μισὴ ὥρα παίρνει τὸ τραῖνο γιὰ δουλειὰ βιαστική. Θὰ λείψῃ, λέει, τέσσερις πέντε μέρες. Δυστυχία μπορεῖ τόντις νὰ σταθῇ καὶ ποὺ δὲν ἦρθε τότες ὁ κ. Κλυζίου, ὅπως τὸ καταλάβαινε κατόπι, γιὰ τὴν πέναν σὲ ἄλλα χέρια. Ἡ Ἀννα, ποὺ ὕστερος ἀπ' ὅσα εἶδανε, ὕστερα ἀπ' ὅσα ἔπαθε καὶ ὁ Ἀντρέας,

Ἑλληνική. Τὰ ἄλλα εἶναι μέρη τῆς Ἀρβανιτιδῆς καὶ δὲν τὰ ἀμφισβητοῦμε. Συμφωνῶ μὲν τὸ Χρηστοβασιλὴ γὰρ τὰ σύντομα τῆς Ἡπειροῦ—γιατὶ φαίνονται σωστὰ καὶ λογικὰ τὰ λεγόμενά του καὶ στηρίζονται στὴν ἱστορία καὶ στὰ τωρινὰ πράγματα. Μόλις στὸ φυλλάδιό του α-Ἀλβανία καὶ Ἡπειρος νομίζω πὺς βάσει καλὰ τὰ ζητήματα τὸ καθένα στὴ θέσῃ δ-που τοῦ τρέπει. Ἐξῆς ἀπὸ τὴν Ἡπειρο, τὴν Ἑλληνική, μπορούμε καὶ πρέπει νὰ συμφωνήσουμε μὲ τοὺς Ἀλβανούς καὶ νὰ τοὺς βοηθήσουμε νὰ ἐλευθερωθοῦν καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τὸ ζυγὸ καὶ ἀπὸ τὸν κίντυν τὸ Σλαβικό. Ἐπειδὴ τοὺς ἔχουμε φαρμακώσει ἐναντίον μας οἱ διάφορες προπαγάντες, Αὐστριακῆς, Ἰταλιανικῆς, Βουλγάρικης, Ρουμανικῆς, πρέπει νὰ ἐκτιμήσουμε νὰ φωτίσουμε ἀμέσως καὶ νὰ κατηχοῦμε καὶ Ἀρβανίτες καὶ Ἕλληνες, καὶ νὰ τοὺς δείχνουμε τὴ ἀληθινὰ συμφέροντα τῆς Ἑλληνο-Ἀλβανικῆς ομοφυλίας. Ὅσοι, εἴτε Ἀρβανίτες εἴτε Ἕλληνες, ἀπὸ φωτισθοῦν καλῶς, ἐπιμένουν πὺς ἡ Ἑλλάδα θέλει νὰ φάει τὴν Ἀρβανιτιδῆ, ἢ οὐκ ἢ Ἀρβανιτιδῆ θέλει νὰ χάσει τὴν Ἑλλάδα, θὰ ἴναι ἢ πολὺ κουτοὶ ἢ πολὺ στεννοκέφαλοι καὶ κοντοφθαλμοὶ, ἢ κακόβουλοι (πρό-τότες τῆς Ἑλλάδος ἢ τῆς Ἀρβανιτιδῆς) ἢ πωλημένοι οὐ κα μὴ ἀπὸ τις πολὺχρυσες προπαγάντες ποὶ ἀνάφερα παρα-πάνου».

*

ὍΣΟ κι ἂ μακροῦμε τὸν κ. Κακλαμάνο πὺς τρα-βήχτηκε ἀπὸ τὴ δημοσιογραφία, ἄλλο τόσο λυπούμαστε τὴν ἀρκετὰ ἀξιολύπητὴ Ἀθηναϊκὴ δημοσιογραφία, πὺς ἔχανε ἔναν τόσος διαλεχτὸς τῆς ἀντιπρόσωπος. Δὲν ξέρουμε, ὅμως κατάντησε σήμερὰ ὁ τυπος, ἢ μετριοῦνται στὰ δάχτυλα τοῦ ἐνὸς χειρὸς οἱ καλοὶ δημοσιογράφοι—καλοὶ ὅχι μόνο γιὰ τὴ μόρφωσή τους ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸ χαρὰχτήρα τους. Ὁ Κακλα-μάνος κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰν τὴν ἔχῃ πὺς εἴταν ἕνας ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἢ τέσσαρες πὺς μποροῦν νὰ λέγονται σήμερὰ δημοσιογράφοι χωρὶς νὰ οὐκ κάνουν νὰ ξεκαρδίζεσαι ὅταν ἀ-κοῦς τὸν τίτλο τους ἢ καὶ νὰν διδάξεις. Κάποιος τὸν εἶπε «ἐξέντλεμαν δημοσιογράφος» καὶ τέτοιος εἴταν. Ἦ' αὐτὸ κα δὲν τὰ κατὰσε νῆχει ἢ φημερίδα τοῦ τὴν κυκλοφορία τοῦ «Ἐμπρός» καὶ τὰ μεγαλόπρεπα γραφεῖα τῆς «Ἐσπερινῆς». Κέρδος μεγάλο κι αὐτό. Καὶ μ' αὐτὸ τὸ ἥθικόν κέρδος τρα-βιέται σήμερὰ ἀπὸ τὴν δημοσιογραφίαν, χωρτασμένος πὰ ἀπὸ τὴν τιμὴν νὰ λέγεται τόσα χρόνια συνάδελφος τοῦ κ. Γιάννα-ρου καὶ τοῦ κ. Πάππ.

*

ΠΟΙΗΤΗ ζητοῦσε ἕνας πατριώτης τίς προζήτες σὲ κάπια φημερίδα, ποιητὴ πὺς νὰ μᾶς ἐνθουσιάζει, νὰ μᾶς φρονηματίσει—τῆς ἀφεντιδῆς τοῦ ἢ λέγῃ—νὰ μᾶς γιομίσσει τὸ κεφάλι μας ἀέρα. Ποῦ εἶναι ὁ ποιητὴς; ρώτησε. Μὰ τοῦ κῆκου· καμὴ φωνή, καταπῶς τὴν ἤθελε, δὲν ἔκουγε. Κι ἀπελπιζότανε ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ ἀπελπισία τοῦ σοῦφρνε δάκρυα στὰ μάτια. Νὰ μὴ βρισκεται κανένας ποιητὴς καὶ γι' αὐτὸ τὸ ροιτισμό! Τί νὰ γίνῃ. Ἡ Φιλομήλα τῆς «Ἀ-στραπῆς» βουδάρθηκε, φαίνεται, κι ὁ Τυμφοῖτης γράζει στὴν Πόλῃ γλωσσικωμικὰ ἄρθρα. Ἀ δὲν ἐργάζονταν ἔτσι ἀνά-ποδα τὰ πράγματα, ὁ πατριώτης θᾶγε δύο ποιητῆδες, κι ὅχι ἕναν, πὺς θὰ μπορούσαν νὰ τὸν ἐνθουσιάζουν. Καὶ οὔτε

πρόσεχε τώρα μὲ τὴν καρδιά τῆς κ' εἶχε περισσότερο θαρρῶ τὴν εἰναια τοῦ μονάρχου ἀδερφοῦ τῆς παρὰ τῆς Κατινούλας, ἔν καὶ τὴν ἀγαποῦσε ἄκομῃ πὺς μητρικὰ ἐκτίσας τῆς φροδῆς ἀρρώστιας, ἢ Ἄννα δῆλωσε ῥητὰ πὺς ἀπὸ εἶναι τέτοιες θερμοκρασίες, ἀδύνατο νὰ περᾶσουν εἰκοσι τέσσερες ὥρες δίχως νὰ δῇ γιὰτὸ τὸ κορίτσι. Ψάξανε πάλε ὀνόματα καὶ ἀν-τρέσες στὰ ἡμερολόγια τῆς γιαιτρικῆς πὺς εἶχε στὸ φαρμακοπουλεῖο, βωτήσανε πάλε τὸ φαρμακοπώλη, τέλος θυμηθῆκανε φίλο τους χειρουργο, περιβόητο καὶ δάφτονε, τὸν κ. Μπούνιο. Τὸ σάββατο, δεκα-πέντε, πρῶτ' πρῶτ', ἔτρεξε ἡ Ἄννα σπῖτι τοῦ. Ἐ-λεῖπε κι ὁ περιβόητος. Στὸ Νοσοκομεῖο θὰ τὸν ἐ-δρῖσκε γιὰ βέβαιον ἂν πῆγαινε, τῆς εἶπε ὁ δούλος. Τὸν ἤβρε, ἴσια ἴσια τὴ στιγμὴ ὅπου ἀνέβαινε ὁ ἱ-δῖος τὰ σκαλοπάτια τοῦ Νοσοκομεῖου. Μυστήριο τὸ πὺς ἡ Ἄννα κατάρθωσε νὰ τοῦ μιλήσῃ. Γνωστὸ σὲ ὅλους, νοσοκόμους, νοσοκόμες, φοιτητῆδες, ἐξωτερι-ρικούς, ἐσωτερικούς, παρασκευασμένους, βοηθοὺς, πα-ραγιατροὺς, πορτιέρηδες καὶ δούλους, πὺς ὁ Ἐξο-χώτατος, ἀμα περνοῦσε τὸ κατῶφλι τῆς πόρτας, ἀζύγματος γιὰ κάθε ξένο ἀνθρώπινον πρόσωπο. Ἐρχό-τανε σὺν μπόρα καὶ δὲν ἀδείαζε γιὰ χάσομερία. Εἶ-δε ὅμως τὴν Ἄννα μπροστὰ τοῦ πὺς ἤσυχῃ, μὲ τὴν

ὅς ἐκκλῖγε σὺν ἀπρηγόρητῃ χάρῃ ζητώντας καὶ μὴ βρι-σκοντας ποιητὴ!

*

ὉΛΑ τὰρχα μνημεῖα μας ἢ εἶδε ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἰ-ταλίας καὶ τὰ καμάρωσε. Εἶδε τὴν Ἀκρόπολιν, εἶδε τὰ μουσεῖα μας, εἶδε τὸ Ὄθροστο, δὲν ξέρουμε ἂν εἶδε καὶ τὸ Μιτρούωτη, κ' ἔμεινε, λένε, καταμαγεμένος. Μπορεῖ καὶ νὰ εἶπε ἀπὸ μέσα τοῦ πὺς εἴμαστε μοναδικοὶ νὰ φυλάξῃ τις ἀρχαιοτήτες. Καὶ μεγαλύτερο ἐπικινεῖ ἀπ' αὐτόνε δὲ θέλα-με, ἀπὸ τῶς καὶ τόσα χρόνια ἀγωνιστήκαμε νὰ πάρουμε τὸν τιμητικώτατον τίτλο τοῦ ἀρχαιοφύλακα, καὶ νὰ τὴν πὺς μᾶς τοὺς ἀναγνωρίζουν τοὺς ἀγῶνες μας κ' οἱ τρανοὶ τῆς γῆς, μιλώντας ὁλοένα γιὰ τοὺς προγόνους μας καὶ γιὰ τὴν πεθμένη Ἑλλάδα. Ζωτανὴ Ἑλλάδα οὔτε τὸ σκεπτή-καμε ἀκόμα νὰ ἐτοιμάσουμε γιὰ νὰ μπορούμε νὰν τὴν δει-χνοῦμε κι αὐτὴ μὲ περηφάνοια στοὺς ξένους.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ Κ' Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ἡ «Ἐπιστημονικὴ Ἐπιθεώρησις», ἕνα ἀπὸ τὰ σπου-δαίτερα ἐπιστημονικὰ περιοδικὰ τοῦ Παρισιοῦ, γράφει στὸ φύλλο τῆς 2 τοῦ Φλεβῆρῃ ἕνα πολὺ ὁμορφο χρονογράφημα παίρνοντας ἄφεση ἀπ' τὴ λίγη προσηλὴ πὺς δίνουν κ' ἐκεῖ στις φυσικὲς ἐπιστῆμες. Τόσα καὶ τόσα χρέματα, λέει, ἐρ-δεύονται γιὰ τὰ ἱστορικὰ καὶ φιλολογικὰ μαθήματα, ἐνῶ σπουδαίωτατο κλάδοι τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν δὲν ἔχουν ξεχωριστὴν ἔδρα. Σ' αὐτὸ ἀπάνω λέει κάμποσα ποίματα πὺς μποροῦν νὰ ἐνδιαφέρουν κ' ἐμᾶς).

... Ἄν κοιτάξουμε πὺς χρησιμοποιοῦνται στὰ πανεπιστήμια τὰ κοντύλια, τὸ λιγιστὸ αὐτὸ μάννα τοῦ προϋπολογισμοῦ, βλέπουμε μὴ σύγκρουση μετα-ξὺ τῆς ἱστορίας πὺς ἀπορροφᾷ ὅσο πᾶει καὶ με-γαλύτερα ποσὰ καὶ τῆς ἐπιστῆμης πὺς ὅλο θυσιάζ-ζονται τὰ δίκια τῆς. Μὰ ὑπάρχει μὴ σοβαρώτερη καὶ βαθύτερη σύγκρουση μεταξὺ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἐπιστῆμης. Βέβαια ἡ μελέτη τοῦ παρελθόντος εἶναι ὠφέλιμη· βέβαια ἡ ἐξέλιξις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, ἡ ἐξέλιξις τῆς ἀνθρωπότητος, σὰ σπου-δαῖος κλάδος τῆς γενικῆς βιολογικῆς ἐξέλιξης πὺς εἶναι, ἀξίζει νὰ κινήσῃ τὴν προσοχὴ καὶ τὴν περιέρ-γεια τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου, νὰ ζυγνήσῃ τὸ ἐρευνη-τικό του πνεῦμα, νὰ ἐτοιμάσῃ γι' αὐτὸ ὕλικὸ πὺς νὰ μπορεῖ νὰ κάμῃ πᾶν σ' αὐτὸ ἀκριβεῖς νόμους. Κι αὐτὴ ἡ μελέτη τοῦ παρελθόντος τῆς ἐπιστῆμης, μ' ὅλες τις γνώσεις πὺς ἐπιβάλλει, μᾶς εὐκολύνει νὰ καταλάβουμε καλύτερα τὴ φύσιν τῶν ἐπιστημονικῶν μεθόδων καὶ τὴν ἀξία τους, νὰ τις διευθύνουμε κα-λύτερα καὶ νὰ τις μεταχειρίζομαστε στὸ μέλλον.

Μὰ ὅταν ἀποφασίσῃ κανεὶς νὰ ζῇ μέσα στὸ π-

ρελθόν, ὅταν παραπαίρνεται ἀπὸ τοὺς αἰῶνες καὶ ἀπὸ τὰ πρόσωπα πὺς χεθῆκαν, δὲ ζῇ ἀνάμεσα στις σκιὰς τῶν πεθαμένων καὶ ὅτα θέλῃ νὰ ξαναπα-ραστήσῃ μ' ὅλες τους τίς λεπτομέρειες γεγονότα πα-λαιοῦ καιροῦ, κιντεῖται νὰ ξεχάσῃ καὶ νὰ παραμελή-σῃ τὸ παρόν. Ὅτα θέλουμε τέλεια νὰ ξαναφτιά-σουμε τὸ παρελθόν, πρῶτα συγκεκριμένο πὺς κά-ποτες μπορούμε ὅποια τοῦ ὄψῃ καὶ ἂν τύχῃ χωρὶς κό-πο, χωρὶς βία νὰ ξαναπλάσουμε, δὲ συλλογίζομαστε νὰ ἰδρύσουμε τὸ μέλλον, πὺς ἐκτρέχεται ἀπὸ μᾶς ὡς ἕνα βαθμὸ, πὺς δὲν εἶναι ἀκόμῃ κατὶ πραγματικόν, μὰ φοβερίζει πάντα τὸν ἄνθρωπο μὲ τὰ τρῆχαια τοῦ χτυπήματα.

Ἡ ἐπιστήμη, ἀπ' ἐναντίας, κάνοντας τοὺς ση-μερνοὺς νόμους τῆς φύσεως, δηλ. τὴ σχέση πὺς ἔχουν τὰ φαινόμενα πάντοτε μεταξὺ τους, ἔχει σκοπὸ νὰ χρησιμοποιήσῃ αὐτὲς τίς γνώσεις γιὰ νὰ κάμῃ τὸ μέλλον ὅσο μπορεῖ πὺς εὐνοϊκὸ στὸν ἄνθρωπο, κ' ἔ-τσι αὐτὸς σιγὰ σιγὰ νὰ ὠφελεῖται ἀπὸ τὴ σύνθεσις τῶν φαινομένων ὅσο τὴν καταλαβαίνει καλύτερα.

Οἱ λαοὶ πὺς περιμένουν ἀπ' τὸ μέλλον τίς λαμ-πρότερες ὑπόσχες εἶναι ἀκριβῶς ἐκεῖνοι πὺς ἐπι-καλοῦνται τὴ γιγαντεῖα δύναμη τῆς ἰσχυρῆς καὶ βάζουν ὅλα τους τὰ δυνάτὰ γιὰ τὴν πρόοδο. Εὐτυχισμένοι εἶναι ὅσοι ἔχουν τὸ ὀλιγώτερο λαμπρὸ παρελθόν· γιατί δὲν τοὺς τραβάει τὸ περασμένο καὶ παρατηροῦν μ' ἄγρυπνι ματὶ μπροστὰ τους τὸ ὄρο-μο πὺς θὰ πάρουν. Στους λαοὺς πὺς ἔχουν μακρὴ ἱστορία χρειάζεται θάρρος γιὰ νὰ λησμονήσουν καὶ νὰ παραιτηθοῦν, ὅπως ἡ Ἰαπωνία, ἀπὸ τὸ κατα-θλιπτικό βάρος τῶν παραδόσεων.

Κάποιος εἶπε : «Ὅσο πᾶμε καὶ μᾶς διεθυ-νουν πιότερο οἱ πεθαμένοι». Ἐπρεπε νὰ μπορούν οἱ ζωντανοὶ νὰ ἐλευθερωθοῦν ἀπ' αὐτὴ τὴ εὐσεβὴ μὴ ἐπικίνδυνη τυραννία.

Κοιτάζουμε παραπολὺ πίσω μας ἐδῶ στὴ Γαλ-λία· εἴμαστε παραπολὺ περήφανοι πὺς ὑπῆρξαμε ἕ-να μεγάλο ἔθνος· ἀπάνω κῆτω τὰ ἐνθύμια αὐτὰ μᾶς φτάνουν κ' ἔτσι κιντεῖται νὰ βουτηχτοῦμε μέσα στὴν κινεζικὴ λατρεία τῶν παραδόσεων ἢ ν' ἀπο-κοιμηθοῦμε σὴν καλὴν καὶ στείρα αἰσιοδοξία τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων (...de nous endormir dans l'optimisme heureux et stérile des Grecs modernes). Αὐτὴ ἡ περηφάνεια γιὰ τὸ παρελθὸν μᾶς μαθαίνει σὺν ἐκείνῳ τῷ γέρο-πιλότῳ πὺς δηγοῦνταν τὰ κατορθώματά του, πὺς ξέφυγε ἐπι-κίνδυνες ξέρες μὲ μεγάλη τέχνη, καὶ τὴ στιγμὴ

συχο ὕρος, χωρὶς καμὴ ταρᾶχῃ, ὅσο κι ἂν τὴν εἶ-δοποιήσῃ ὁ πορτιέρης πὺς δὲ θὰ σταθῇ νὰ τὴν πλ-κούσῃ ὁ γιαιτρός καὶ τοῦ κῆκου, τὸν παρακάλεσε, σὰ νὰ μὴν ὑποφιαζότανε κῆνε τὴ δυσκολία, νὰ κοπιᾶσῃ σπῖτι τους γιὰ μὴν ἔρρωσθῃ. Σᾶστις ἡ κ. Μπούνιος μὲ τὸ θάρρος, μὴ δὲν τόλμησε νὰ τραβήξῃ τὸ δρό-μο τοῦ γραμμῆ, σὺν πὺς θὰ τῆκανε ἴσως μὲ κάθε ἔλλον. Ἀποκρίθηκε μόνο πὺς δὲν μπορεῖ, καὶ νὰ τοῦ τὴ φέρουνε στὸ Νοσοκομεῖο, μὴν, μὴν, κοίταξε τὸ βολῶν τοῦ, δέκα παὰ δέκα, θὰ προτιμῇ ὡς τις ἔντεκα. Ἐτσι πρέπει. Χαιρέτησε κι ἄφαντος.

Γύρισε ἡ Ἄννα στοῦ ἀδερφοῦ τῆς, τοῦ τὰ ζή-γησε. Τοῦ φανήκανε σὰ λιγὰκι βιαστικὰ τὰ πρά-ματα· μόλις ἔχανε καὶ τὸ χρειζόμενον τὸν καιρὸ νὰ πᾶ νᾶρθουν· δὲν ἔμοιαζε καὶ ὁρόνιμο, σὴν κα-τάστασιν ὅπου τὴν ἐβλεπε, νὰ κουδάλῃ ἄψε σῆσε τὴν Κατινούλα στὸ Νοσοκομεῖο. Μάλιστα, τὸ Νο-σοκομεῖο τὸ φροδῶτανε γιὰ τὴν ἔρρωσθῃ. Ὅτι πὺς βγήκαε ἀπὸ μὴ κλινικὴ, δὸς του, τρέχα σὲ μὴν ἄλλη. Εἶλα οἱ ἔρρωστοι δὲν εἶναι μπάινει σὲ λο-γαριασμὸ κ' ἡ ψυχὴ τους. Πρέπει νὰ προσέξῃς καὶ τί ἐντύπωση θὰ τοὺς κάμῃς, νὰ φροντίσῃς καὶ γιὰ τὴ διάθεσιν τοῦ ἀρρώστου, ὅπως τὸ ἤθελε ὁ Σεβί-λάς. Μὲ τὴ διάθεσιν τὴν καλὴ γίνεται καὶ τὸ χει-

ροῦρημα τὸ καλόν. Μὰ δὲν τοῦ ἔστρεψε τοῦ Ἀντρέα νὰ τὴ σηκώσῃ ἔτσι πρῶτ' πρῶτ' ἀπὸ τὸ κρεβάτι, νὰ τὴ σρεντονίσῃ στὸ πρῶτον ἔλαξί τῆς πιάτσας πὺς θέντᾶμνε στὸ δρόμο. Ὑπᾶρχουνε στὸ Παρίσι σωρὸ ἀμάξια πῖτηδες γιὰ τὴ μετακόμισιν τῶν ἀρρώστων, μὲ μαζιλλάρια, μὲ ὅλα τὰνχαῖα, καὶ μὲ νο-σοκόμο ἢ νοσοκόμα πὺς ἔρχεται μαζί. Θέλει ὅμως τουλάχιστο μὴ ὄρα νὰ τὸ παραγγεῖλῃς. Ἄν, εἶχε τίτσιο στὴ στιγμὴ, θὰ πῆγαινε ἴσως. Ἀλήθεια πὺς ἡ Κατινούλα θὰ στενοχωριότανε καὶ μὲ τέτοιο, γι-ατὶ ἄμα τᾶκουσε πὺς γιὰ Νοσοκομεῖο ὁ λόγος, ἔρ-χισε νὰ κλαίῃ, ἀφωσιωμένη καθὼς τὴν εἶδαμε καὶ στὸ σπῖτι καὶ στᾶφρεντικὰ τῆς, ζαλισμένη κιόλας ὅ-στερὶς ἀπὸ ἕνα μῆνα κλινικὴ καὶ χωρισμό. Δὲν κα-ταλάβαινε ὁ Ἀντρέας τί μπόδισε τὸν κ. Μπούνιο νὰ τᾶξῃ δὲ τῆς Ἄννας πὺς ἔρχεται, ἀπὸ τελειώσῃ τὸ Νοσοκομεῖο. Πιθανὸ ἐπειδὴ καὶ θᾶβλεπε πὺς γλή-γορα τὴν ἔρρωσθῃ, ἂν τοῦ τὴ φέρναι ἀμέσως, κα-θὼς τὸ γύρεψε. Συλλογίστηκε λοιπὸν ὁ Ἀντρέας πὺς τὸ καλῆτερο, νὰ πᾶρῃ ὁ ἱδῖος στοῦ γιαιτροῦ, νὰ τοῦ μιλήσῃ. Φίλος τοῦ παλῆς, οἰκογενειακὸς τοῦ φίλος, θὰ συναγρικηθοῦνε χωρὶς ἄλλο. Δεχότανε ἴ-σια ἴσια σάββατο τὰπόγεμα.

(ἀκολουθεῖ)